هۆنراوە

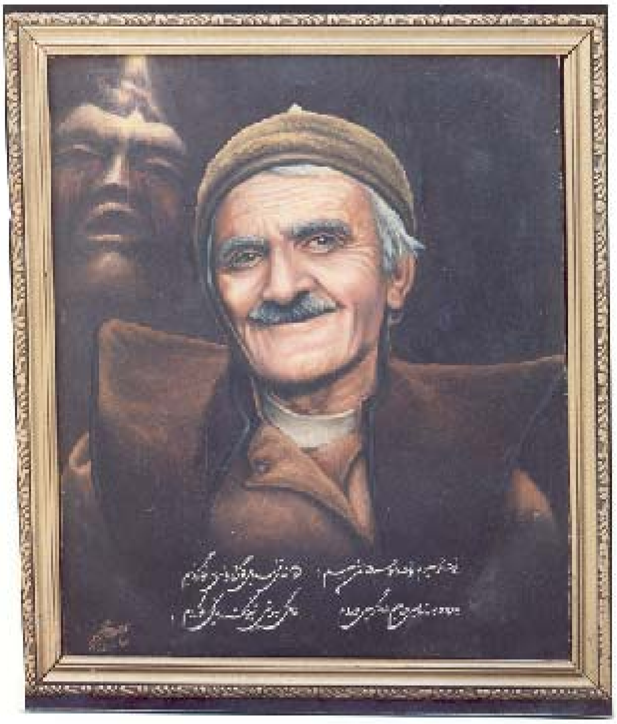

مامۆستا هێمن

www.gagesh.com

کەریم دانشیار

گوتی: ئەی بولبولە سەرمەستەکە بۆ خامۆشی؟
گوتم : ئەی نەو گوڵە خۆڕسکەکە کوا دڵخۆشی؟
گوتی: ئەی شاعیرە گەش بینەکە بۆ ڕەشبینی ؟
گوتم : ئەی ناسکە تەڕپۆشەکە بۆ ڕەشپۆشی ؟

*****

كوردم ئەمن

گەرچی تووشی ڕەنجەڕۆیی و حەسرەت و دەردم ئەمن
قەت لە دەس ئەم چەرخە سپڵە نابەزم، مەردم ئەمن

ئاشقی چاوی کەژاڵ و گەردەنی پڕ خاڵ نیم
ئاشقی کێو و تەلان و بەندەن و بەردم ئەمن

گەر لە برسان و لە بێ بەرگی ئیمڕۆ ڕەق هەڵێم
نۆکەری بێگانە ناکەم تا لە سەر هەردم ئەمن

من لە زنجیر و تەناف و دار و بەند باکم نییە
لەت لەتم کەن، بمکوژن، هێشتا دەڵێم کوردم ئەمن

شیلاناوێ -1942

*****

بەهار هەر دێ

لە گیاندانا دەگوڕڕێنم : بژی هەر کورد و کوردستان
بە گوللەی دوژمنانی گەل دڵیشم بێتە ڕاوەستان

پشووی دواییم دەخوێنم بۆ گوڵ و گوڵزاری ئەم خاکە
لە سایەی ئەم گوڵ و گوڵزارەیە بوومە هەزاردەستان

دەزانن زامی دیلی چەند بە ئێش و چەند بە ئازارە !
دەبێ ڕابێین هەتا ئێمەش دەگەینە ڕیزی سەربەستان

خەتای خۆمانە تا ئێستا، کە هەر وا کۆیلە و دیلین
ئەوانەی شاد و ئازادن کەمێ زووتر لە خەو هەستان

نەتاندیوە کە ڕووباری خوڕێن بەردی دەقەڵشێنێ
وەهاش هەر زۆر و زۆرداری دەسووتێنێ گڕی هەستان

لە مەیدانی شەڕانخێوی خەباتی قەڕنی بیستەمدا
سەرم سووڕما کە ئەسپی سووکەسواری کوردی بۆ وەستان

وەڵامی دامەوە پیرێکی ئازادەی جیهاندیدە :
خەتای سواران نەبوو، پێش سوارەکانمان قورس و ناوەستان
(قورس : بەزەدەماغ ، لەخۆبایی، ملهوڕ ، لاسار.)
(ناوەستا : ناشارەزا، کارنەزان، لێنەهاتوو.)

هەتا کەنگێ سیاچاڵی بەسامی دوژمنی زاڵم
پڕاوپڕ بێ لە ڕۆڵەی گەل، جەمەی بێ وا لە دەس بەستان

هەتا کەی ئەشکی خوێنینی کچە کوردی برا کوژراو
لە جێی بادە و لە بەزمی دوژمنان بدرێتە دەس مەستان

مەترسن ڕۆڵەکانی قارەمانی گەل لە گیانبازی
لە کۆڕی ئەم خەباتە بێ وچانە تاقە یەک هەستان

سەهۆڵبەندانی بیدادی ئەگەرچی تووش و دژوارە
بەڵام لێم سوورە وەک ڕۆژێ، بەهار هەر دێ لە دووی زستان

بە خەڵکی عالەمی سەلماندووە تاریخی ئازادی
دەبێ زاڵم لەبەر تیکۆشەران بەرداتەوە دەستان
1977

www.gagesh.com

زینده بەچاڵ

پڕ نەبێ جامی بەتاڵم تاکەی ؟
نەشەکێ باڵی خەیاڵم تاکەی ؟

هاوسەر و دەستەملانی ژانم
گیانەکەم ! نایەوە باڵم تا کەی!

شەو لە تاریکی و بێدەنگی دا
ڕۆژەکەم ! بۆ تۆ بناڵم تاکەی ؟

هەر لە یادی سەری بسکت دابم
گیانە ! ئاشوفتە بێ، حاڵم تاکەی ؟

هەر منەتباری شەراب و مەی بم
حەسرەتی چاوی کەژاڵم تا کەی؟

هەر لە ماچی دەمەکەت بێبەش بم؟!
لێوی وشک و دەمی تاڵم تا کەی؟

هەوەسی گەزتنی کوڵمەم تا چەند؟
ئارزووی مشتنی خاڵم تا کەی ؟

شینەمیوانی شەوانی دووریم
شادی ! ڕوو ناکەیە ماڵم تا کەی ؟

من لە دوو ڕەنگی بەدڵ بێزارم
ڕەنگی زەرد، دیدەیی ئاڵم تاکەی ؟

من وەکو هەنگی هەلاڵە مژتووم
ژینی نێو گەند و هەڵاڵم تاکەی ؟

من بە شێلانی چەمەن ڕاهاتووم
هاتوچۆی نێو دڕ و داڵم تاکەی ؟

بۆ سەرینچاوە و کانیاوی ڕوون
هەڵوەرێ ئەشکی زولاڵم تاکەی ؟

من هەڵۆ بووم و چیا هێلانەم
ژێر چەپۆکی قەل و داڵم تا کەی ؟

سەرەنێزەی ستەم و زۆرداری
بنجنێ سینگی مەتاڵم تا کەی ؟

گورگی بێدادی لە گیانم بەربوون
ئێشی جێ گاز و قەپاڵم تاکەی ؟

من پەلەقاژە و هاوارێ نەکەم
ئەو بلێ زاڵم و، زاڵم تاکەی ؟

کوتکی بێدادی هەر بکوتێ کاسەسەرم
کار نەکا دەست و زوخاڵم تاکەی ؟

بەس نەبێ دەسبەسەری و دەربەدەری!
نەچمەوە نێو کوڕ و کاڵم تاکەی ؟

باخەوانانی جیهان پێم ناڵێن!
بۆ وەری میوەیی کاڵم ، تاکەی ؟

مانگ و مێریخێ دەپێوێ ئینسان
منی کورد، زیندەبەچاڵم تاکەی ؟

چاوەڕێی تیشکی هەتاوی هیوام
نەڕەوێ هەور و گەواڵم تا کەی ؟

15 ـ 11 ـ 1976

*****

خەوم نایە

بەیان ئەنگوت و شەو ڕابورد و من هێشتا خەوم نایە
دەخوێنن بولبول و قومری، بەڵام قاسپەی کەوم نایە

خەیاڵ دەمباتە جێژوانی شەوانی لاوەتی، ئەمما
خرینگەی بازنە و خرخاڵ و بەرمووری ئەوم نایە

*****

خاوەنی زێڕ

لەبار و قیت و قۆزە خاوەنی زێڕ
ئەگەر کووڕە و وەگەر گۆجە و شەل و گێڕ

بەژن باریک و شووش و شۆڕەلاوە
ئەگەر پیرێکی خوێن تاڵە و ورگ تێڕ

دەڵێن زانا و ئەدیب و خوێندەوارە
ئەگەر نەی خوێندبێ شەش پیت و دوو دێڕ

بەڵام زێڕت نەبێ سووکی ئەگەر تۆ
بدەی دەرسی هەزاری وەک شکسپێڕ

1942

*****

وتووێژی کچ و کوڕ

کچ :

کاکەگیان لاوی کوردی شۆخ و شەنگ
تا کەنگێ دەبی وا بێ هەست و دەنگ

دیلی، ژێردەستی، ئەسیری، تاکەی؟
ڕووتی، نەداری، فەقیری، تاکەی؟

لە ژێر زنجیر و کۆتا دەناڵی
مەگەر دێوانەی، شێتی، عەوداڵی؟

تێفکرە خەڵکی هەموو ئازادە
هەر تۆ خەمناکی هەموو کەس شادە

وەرە مەیدانێ لە ڕێی نیشتمان
بکە قوربانی سەر و مەڵ و گیان

کوڕ:

دێدەگیان کچی کوردی ژیکەڵە
داوێنی پاکت دوور بێ لە پەڵە

(لێنین)ڕاپەڕی ماڵی چار شێوا
تۆ هێشتا حەپسی لە ژێر چارشێوا

کچی هەموو کەس ئیمڕۆ سەربەستە
هەر هەقی کچی کوردە پێ پەستە

بپسێنە لە پێ تۆ زنجیر و کۆت
دێدەگیان بدە یاری برای خۆت

لە گوێن(ژاندارک)هەستە وەک مەردان
دوژمن وەدەرنێ لە خاکی کوردان

1942

www.gagesh.com

دەیلێم و بێ باکم

هەچێکی بێتە سەر زارم
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
ئەگەرچی بێکەس و زارم
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
ئەوی ئاغابێ ، بیکارە
جەبوون و قەلْس و لاسارە
دزی و ڕێگرتنی کارە
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
گەلێ بێ فیکر و ئیدڕاکن
گەلێ بێ خێر و ناپاکن
توخوا کەی کامەیان پاکن؟
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
ئەوەندە گێژ و بێ هۆشن
حەیا و نامووسێ دەفرۆشن
لەبۆ ئازادی ناکۆشن
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
خودای ئاغاوەتان قەندە
لەبۆ قەندن هەموو بەندە
بەحالْی وان دەکەن خەندە
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
نییانە بیری سەربەستی
دەکەن فەخرێ بە ژێردەستی
دەڕۆن هەروا بەرەو پەستی
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
لە تالان و بڕۆ ئازان
لە ڕێگرتن هەموو وریان
درۆ ناکەم بپرسن وان ؟!
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
ئەوانی ئێستێ سەردارن
جەفاجۆن و ستەمکارن
غولامی پوولْ و دینارن
ئەمن دەیلێم و بێ باکم
بە شەو تا ڕۆژ دەکەن تەگبیر
چ ملْکێکی بکەن داگیر
چ داماوێک بکەن یەخسیر
ئەمن دەیلێم و بێ باکم

لەبەر زوڵم و جەفای وانە
وەتەن یەکبارە وێرانە
هەزار خۆزگەم بە بێگانە
ئەمن دەیڵێم و بێ باکم

لە شەرم و شوورەیی مردم
بەخۆم من گەر بڵێم کوردم
کە ئاغا ئابڕووی بردم
ئەمن دەیڵێم و بێ باکم

منم لاوێکی بێ پەڕوا
لە کەس باکم نییە بەخوا
ئەگەر ئاغا لە حەپسم کا
ئەمن دەیڵێم و بێ باکم

*****

قەڵای نیشتمان

وەتەن! گیان و سەر و ماڵم فیدای تۆ
وەگیانی من کەوێ دەرد و بەڵای تۆ
لە پێناوت دەنێم سەر تا بزانی
منم ڕۆڵێکی ئازا و باوەفای تۆ
لەبۆ پاراستن و حیفزی سنوورت
لەباتی (ماژینۆ) سینگم قەڵای تۆ
دەبێ من چۆن بژیم مەسروور و دڵشاد
کە دەت بینم لە دەس بێگانە دای تۆ

دەبێ کەی سەربەخۆبی تۆ ؟ هەتا من
بە سەربەستی بکەم سەیر و سەفای تۆ
بە شینکە و گوڵ سەراسەر سوور و شینە
چ جوانە دیمەنی کێو و چیای تۆ
لە گەڵ تۆ بۆ نەجاتی نیشتمانت
دەدەن(هێمن)! هەوڵ خوشک و برای تۆ

*****

ئەمەگی گوڵان

هاتەدەر مانگی یەکەمی بەهار
مێلاقە سوورە لە لێوی جۆبار

هەروا کەمێک دوور وەنەوشێک بوو شین
وەنەوشێکی چۆن؟ مل کەچ و سەرشین

بە وەنەوشەی گوت، مێلاقە جارێک
لەمێژە هەمە لە تۆ پرسیارێک

ئەتۆ کە پەلکت وا سوور و گەشە
دەروونت بۆچی خەڵووزی ڕەشە؟

مێلاقە :
چت لەوەی داوە دەس هەڵگرە لێم
ڕازی دەروونم بۆ بە تۆ بڵێم

وەنەوشە :
سوێندت بۆ دەخۆم هەتا بمێنم
ئەو ڕازە لە کن کەس نەدرکێنم

مێلاقە :
دەس هەڵناگری،گوێ ڕاگرە بۆم
تاکو پێت بڵێم دەردی دڵی خۆم

ئەمن لە خاکی کوردی ڕواوم
بە ئاوی ساردی کانی دێراوم

بە شەوبای چیای بڵند و سەرکەش
ڕەنگی پەلکی من بووە سوور و گەش

چاکەی کوردانم لە چاوی دایە
لە ناو گوڵان دا ئەوە ڕەوایە

کورد وا هەژارن من هەژار نەبم
ئەوان داخدارن، من داخدار نەبم

دەروونم ڕەشە، جەرگم سووتاوە
وەتی کوردستان داگیر کراوە

لۆمەی من دەکەی ونەوشە؟! کەچی
بۆ خۆت سەرشین و دژ و ملکەچی

وەنەوشە :
منیش بە دەردی تۆ گرفتارم
پەروەردەی خاکی کوردی هەژارم

کە تۆ هەناوت بۆ کوردی بوە ڕەش
منیش بۆ کوردی سەرم نا لە هەش

بە ملی کەچم وەک کوردی دەچم
کە کورد ملکەچن، منیش ملکەچم
شیلاناوێ ـ 1944

*****

بەهاری لادێ

بەهارە، کاتی کارە، خۆشەویستم بۆچی بێم بۆ شار
ئەگەر من بێمە شاری، کێ وەئەستۆ بگرێ کار و بار؟
ئەمن کرمانجم و کرمانج، کە هات فەسڵی بەهار وەک هار
دەبێ بخولێتەوە کێو و تەلان و بەندەن و نیسار
هەتا پەیدا بکا نان و نەبا بۆ خەڵکی شار هاوار

لەوەی دواوە دەبێ قۆڵی هەتا ئانیشکی هەڵماڵێ
هەموو ڕۆژێ هەتا ئێوارێ بچتە جووت و جۆماڵێ
کە بوولێڵی شەوێ پەیدا بوو ئەنجا بێتەوە ماڵێ
بەبێ وەی کەس هەبێ بیشێلێ، یا خۆ پشتی داماڵێ
کە نانی خوارد و لێی نووست تا بەیان نابێ لە خەو بێدار

ئەوێستا کاکی جووتیاری بەکاری چابوک و مەزبووت
بەبێ باکی، بە دڵپاکی، بە پێخواسی، بەسینگی ڕووت
دەدێرێ ئاو، دەچێنێ تۆو، دەکا جێ شەتڵی پەین و کووت
دەڕێژێ ئارەقە، پەیدا بکا تا بۆ مناڵی قووت
پشوو نادا، وچان نادا، وەڕەز نابێ لە ئەرک و کار

هەموویان توند و تۆڵ و گورج و گۆڵ و چوست و چالاکن
هەموویان بێ فڕ و فێڵ و بەکار و سادە و پاکن
لە لادێ دا خراپ زۆر کەم دەبینی نێر و مێ چاکن
نە ئالوودە بە ئەڵکۆڵ و نە فێری بەنگ و تریاکن
دەبێ بێ دەرسی ئەخلاق لێرە بخوێنێ کوڕیژگەی شار

بە تاڵ و تفت و سارد و گەرم و ناخۆشی ژیان ڕادێن
بەگژ تین و بڵێسە و بەفر و باران و هەور دا دێن
پەنیر و ڕۆن و ماست و شیر و هێلکەت بۆ لە دێ ڕا دێن
خوری، مازوو، کەتیرە، دەغڵ و تووتن بەرهەمی لادێن
نمەک خوردەی دەسی وەرزێرە شێخ و حاکم و سەردار

دەکێشن زەحمەت و ناخۆن وەکوو وان نانی خۆڕایی
دەکەن کار و دەڕێژن ئارەق و ناژین بە ڕیسوایی
لە سەریان دا نییە پۆز و ئیفادە و فیزی ئاغایی
لە سایەی زەحمەت و ڕەنج و لە سایەی کار و ئازایی
بە سەربەرزی دەژین بۆ کۆمەڵ و گەل، نابنە سەربار

نییە داوێن و دەستی خەڵکی لادێ پیس و ئالوودە
لە دەس ناچێ وەخت لێرە بە خۆڕایی، بە بێهوودە
ئەوان وەک ئێوە ناژین تەمبەڵ و بێکار و ئاسوودە
ئەوان وەک ئێوە ناخۆن شەربەت و شەکراو و پاڵوودە
لە کوێ بێنن پڵاو و گۆشت و خۆرشت و فرِ و فیسار؟

ئەوان وەک ئێوە ناکەن پۆکەر و پاسۆر و ئاس و نەرد
یەکێک سەرگەرمی شێوە ئێستەکانە، یەک خەریکی وەرد
ئەوەی تریان خەریکە هەڵدەوێژێرێ لە کێڵگە بەرد
یەکێک ماڵوو دەکا، یەک دادەچێنێ تازە شیناوەرد
ئەوی تر هەڵدەپەرتێوێ لک و پۆپی چڵووکی دار

دەبینی یەک ئەوە مەشغووڵی هەڵگێڕانەوەی بانە
ئەوەی تر دادەمەزرێنێ پلووسک و، چۆتە گوێ سوانە
یەکێک کوتکی لە دەس دایە، یەکێک بێڵی لە سەر شانە
یەکێک دەشکێنێ بەرد و، یەک خەریکی شوورە هەڵدانە
بەڵێ نابینی کاکی خۆم لە لادێ دا کەسی بێکار

کچێک پێیەتی دوو گۆزە بە لەنجە دەچتە سەر ئاوێ
کچێکی تر شەکۆی هەڵگرتووە دەڕواتە پاراوێ
ژنێک چەند ماشەری پێیە، دەیان هێنێتە بەر تاوێ
ژنێکی تر بە دەستاڕی دەهاڕێ گەنمی بۆدراوێ
بەرەو ماڵ بوونەوە پۆلێک و پۆلێک دەچنەوە بۆ بژار

عەزیزم تۆ وەرە ئێرە، کە چاو لە جوانی نابێ تێر
ببینە خاو و گیابەند و هەڵاڵە و سوێسن و شللێر
لە لایەک زاوەماک دەڕوا، لە لایەکی دەکەن هاوێر
لە لایەک باسکی هەڵماڵیوە بێری، مەڕ دراوە بێر
دەبینی دیمەنی وا جوان لە ناو بازاڕی پڕ ئازار؟!

چ خۆشە کار و کووڕی مەڕ، چ خۆشە پڕمەکەی کەحلان
چ خۆشە فیتە فیتی شوان، چ خۆشە ئۆحەکەی گاوان
چ خۆشە خرمەکەی خرخاڵ و بازن و ژێر چەنەی کابان
چ خۆشە نەغمەکەی بلوێر، چ خۆشە لاوک و حەیران
چ خۆشە دەنگی باللۆرە، چ خۆشە هۆ وەرەی جووتیار

وەرە ئێرە و مەپرسە تۆ ئەدی چارشێو و ڕووبەند کوان؟
وەرە ئێرە و ببینە چاوی مەست و بەژن و باڵای جوان
وەرە ئێرە و ببینە وردە هەنگاوی بەرەو جێ ژوان
وەرە ئێرە و ببینە نازی بێری و دەس بزێوی شوان
بچۆ ناو ڕەشبەڵەک بگوشە دەسی دۆی ناسک و نازدار

شیلاناوێ ـ 1944

*****

www.gagesh.com

تۆم هەر لە بیرە

لە شایی دا لە وەختی هەڵپەڕین دا
لە خۆشی دا لە کاتی پێکەنین دا
لە کۆڕی ماتەم و گریان و شین دا
ئەمن ئەی نیشتمان تۆم هەر لە بیرە

بە شەو تاکوو بە سەرما زاڵ دەبێ خەو
بە ڕۆژ تاکوو دووبارە دێتەوە شەو
لە کاتێک دا کە دەدوێنم ئەم و ئەو
ئەمن ئەی نیشتمان تۆم هەر لە بیرە

زەمانێکی کە دەچمە سەیری گوڵزار
لە گەڵ پۆلی ڕەفیقانی وەفادار
تەنانەت وەختی دەسبازی لەگەڵ یار
ئەمن ئەی نیشتمان تۆم هەر لە بیرە

لە کوێستانێ دەمی ڕاو و شکارێ
لە مەزرایە کە خۆم هەڵکرد لە کارێ
لە جێ ژوانێ کە دەگوشم مەمکی یارێ
ئەمن ئەی نیشتمان تۆم هەر لە بیرە

دەکەم تەرخان لە ڕێی تۆ دا ژیانم
لە سەنگەر دا بەرەو ڕووی دوژمنانم
بە خاکی تۆ دەمی ئاویلکەدانم
ئەمن ئەی نیشتمان تۆم هەر لە بیرە

شیلاناوێ ـ 1944

*****

کیژی لادێ

کیژی لادێ یی نەشمیلی جوان چاک
بێ فڕ و فێڵ و هێدی و داوێن پاک
ئەتۆ هەر زگماگ وەها جوانی
تەوالێت چییە؟ ناوی نازانی
نیتە کراسی حەریر و پۆپلین
گەوهەری پێچرای لە ناو خامی شین
(پۆدر) و (کرێم) و ماتیکت نییە
هەر نەت بیستووە(ئۆدی کلۆن) چییە؟
نەتکرد سووراو و سپیاو، چون دووری
لە شاری، کەچی هەر سپی و سووری
(فێڕ)ت لێ نەدا بسکەکەت لوولە
ڕێژیمت نەگرت بەژنت وەک توولە
لاجانگت وەکوو گزنگی تاوێ
هەر بۆ خۆی جوانە تیف تیفەی ناوێ
کوڵمەکەت وەکوو گوڵاڵەی گەشە
بێ سوورمەش چاوە مەستەکەت ڕەشە
وەکوو فرمێسکی ئاشق ڕووناکی
وەکوو ئاونگی بەیانان پاکی
فێر نەبووی سیحر و گشتەک و نوشتوو
نە جگە گورگت هەیە و نە موروو

مایەی هومێدی کیژی چاو هەڵۆ
نازانی مەکر و جامبازی و درۆ
چارشێوت نیە ڕوو ناگری لە کەس
ناموسی خۆتە پاسەوان و بەس
بە تاسکەتاسک و بە لەنجە و لارت
بە بەژن و باڵای بەرز و لەبارت

بە دڵی سادە و بە هەستی پاکت
بە شەرم و حەیا و ئاکاری چاکت
منت کردوە شێت و شەیدای خۆت
وەختە لە سوێیان گیانم دەچێ بۆت
مەهاباد ـ 1946

*****

ڕۆژی شادی

ڕۆژی خۆشی و پێکەنین و داوەتە
هەی چ ڕۆژێکی بەقەدر و قیمەتە
جێژنی سەربەستی و دەمی ئازادی یە
کاتی عەیش و نۆش و شایی و شادی یە

بەرگی ڕەش ئیتر لە بەرمان دادڕا
بەندەکی دیلی و ئەسارەت هەڵبڕا
سەربڵیندین چونکە وا ئاڵاکەمان
هەڵکراوە گەییە تەشقی ئاسمان

پەرچەمی سوور و سپی و سەوزی ئەمە
شادی هێنە لابەری دەرد و خەمە
سوورەکەی یانی ئەوەی بێتە بنم
خوێن دەبێ بڕژێنێ بۆ پاراستنم

سپییەکەی یانی کەسێکە ڕووسپی
هیچ شتێک نەیکردبێ مات و کپی
سەوزەکەی دێنێتە بەرچاوان وڵات
ئەوە دەمەی فەسڵی بەهاری جوانی هات

تیشکی ڕۆژی کورد لە ژێر هەوری سیا
هاتەدەر ئەنگاوتی وا لووتکەی چیا
دوو گوڵی گەنمیش دەڵێ هەر کشت و کاڵ
زۆر بکەن مشتی بکەن عەمبار و چاڵ

پێت دەڵێ نووکی قەڵەم: نووکی قەڵەم
زۆر لە شیر باشتر دەپارێزێ عەلەم

مەهاباد ـ 1946

*****

یادگاری شیرن

چاوەکەم! چاوی ڕەشی تۆ ئافەتی گیانی منە
گیانەکەم! برژانگی تیژت نووکە ڕمبی دوژمنە
شیری دەستی شێری ئالآیە برۆ ڕاکشاوەکەت
جەرگی لاوێکی هەژاری کوردی ورد پێ بنجنە

دیدەکەی بەخوماری تۆ، تورکانە بەدمەستی دەکا
بۆیە مەیلی وا بە کێشە و فیتنە و خوێن ڕشتنە
بەژنەکەت سێدارەیە، کەزیەت تەنافە، زووبە دەی!
بیخە ئەستۆی من کە کوردم، کورد بەشی خنکاندنە

زامی جەرگی من بە فەرموودەی گراوی سواری کورد
مەلهەمی هەر ژەنگی گوارە وئارەقی بەرگەردنە
ئارەزوومە هیچ نەبێ جارێکی ماچ کەم زاری تۆ
ئارەزووی من چووکە، ئەمما تا بفەمووی شیرنە

دڵ بە گرمەی تۆپی گەورەی دوژمنیش ڕانەچڵەکێ
دادەخورپێ ئەم دڵە ئەمما بە خرمەی بازنە
خەڵکی دنیا ڕازی دڵداری بە بێتەل پێک دەڵێن
ڕاسپاردەی لاو و کیژی کوردە ئێستاکەش شنە

ڕۆژی بەختی هەر لەژێر هەورێکی ڕەش دا لاوی کورد
تاکوو ڕوخساری کچی شاری لە پێش چاوان ونە
نایەڵێ گۆشەی برۆکەت دەرکەوێ چارشێوەکەت
ئەی لە دەس ئەو چڵکە هەورە مانیعی مانگ گرتنە

چۆن دەبێ سەربەست، گەلی ژێردەست، کە کچ دابەستە بێ؟!
بەس نەبێ ئەو کۆیلەتی و ئەو کچ لە ژوور دابەستنە!
دەرکی داخستوە لە تۆ بابت کەچی دەرکی نیە
دەرکە داخستن لە تۆ ، دەرکی هومێد داخستنە

دارزینە، مردنە، ئاخر هەتا کەی پێت بڵێن
نابێ بێتەدەر لە ماڵێ، مافی ژیانی کوا؟ ژنە
لادە چارشێوی ڕەشت با دەرکەوێ کوڵمەی گەشت
چون لە قەرنی بیستەما زۆر عەیبە ئەو ڕووگرتنە

کیژی خەڵکی بۆمی ئاتۆمی دروست کرد و ئەتۆش
هەر دەزانی ناوی(ئەستیۆلک) و (دەرخۆنە) و (پنە)
فێری زانست و هونەر بوو ئەو لە سایەی خوێندنی
تۆش تەشیمان بۆ دەڕێسی یادگاری شیرنە

ئەو بە ئاسمانا فڕی، دنیا گەڕا، چوە بن بەحر
دەک نەمێنم کاری ئێوەش هەر لە ژوور دانیشتنە
کوڕ بەزێنە ئەو لە عیلم و ئەو لە کار و سەنعەتا
گۆرەویشە سەنعەتی تۆ، پێت خەنی بووم بیچنە!!

ئەو پەچە و ڕووبەند و چارشێوەی نەدیوە نەنکی تۆ
ئەو شڕ و شاڵاتە دیاری دوژمنی دڵ چڵکنە
کیژی شێخ و کیژی حاجی و کیژی ئاغا ڕەنجەڕۆن
کیژی ئازادە ئەوی ژینی بە نووکی گاسنە

شەنگەبێری یار و دەسباری کوڕی کۆچەر نەبێ
چۆن دەگاتە جێ هەوار و هۆبە ئەو بارگە و بنە؟
قەڵشی دەست و کوڵمی سووتاوی کچی لادێ نەبێ
چۆن دەگاتە دەستی دەسبڕ ئەو هەموو تا تووتنە؟

نیسک و نۆک و ماشی ناو عەمباری ئاغای مفتەخۆر
پاک لە سایەی دەسکەنەی(زین) و (مرۆت) و (سوێسنە)
شۆڕەژن بنکۆڵ نەکا برکەی بە قرچەی نیوەڕۆ
چۆن لە کاڵەک تێر دەبێ ئەو زگ زلە بێستان ڕنە؟

کوا مەتاعی کوردەواریمان دەچوو بۆ هەندەران؟
گەر بە سەربەستی نەژیابا ئەو کچە مازووچنە
بێر و هاوێری لە گەڵ کاکی نەکردبا بن پشک
چۆن دەمانبوو ئەو هەموو گۆشت و پەنیر و بەرگنە ؟

دەست و کەرکیتی کچی نازداری هەوشاری نەبا
چۆن دەڕازاوە بە قاڵی شار و بازاڕی سنە ؟ قالی = فەرش، مافورە
با هەزار(زێ) و (گادەر) و (لاوێنی) ڕوونیشمان هەبێ
تاکوو ژن ئازاد نەبێ، سەرچاوەکەی ژین لیخنە

کۆیلەتی باوی نەماوە، کیژی کوردی خۆشەویست!
ڕاپەڕە، هەستە لەخەو، ئاخر چ وەختی خەوتنە ؟
دەرکە بشکێنە، پەچە بدڕێنە، ڕاکە مەدرەسە
چاری دەردی کوردەواری خوێندنە، هەر خوێندنە

دایکی زانایە کوڕی ئازا دەنێرێتە خەبات
من گوتم تۆش تێبگە(ناگاتە دەریایە زنە)
گوارەکەی زێڕت بەکار نایە، لە گوێ بگرە قسەم
لایقی گوێی تۆ عەزیزم شیعری سادەی (هێمنە)

مەهاباد ـ 1946

*****

ڕێبەندان و شاعیر

ڕێبەندان! دیسان هاتیەوە سەرمان
ڕەقمان هەڵێنی دیسان لە سەرمان

بە سۆزەی زریان پیاوی دەکەی سڕ
بە کڕێوە و باکوت ئاژەڵ دەکەی قڕ

ڕێ و بان دەبەستی بە بەفر هەموو
لە بەر پەساران هەڵدەنێی ڕونوو

پرووشە و مژ و کەڕەسیسەکەت
تەپ و تومان و هەوا پیسەکەت

پێیەوە هەزرا ئازار و ئاهۆ
کۆخە و هەڵامەت، لەرز و چەق و چۆ

کە تۆ تەشریفی ناشەریف دێنی
دڵی گەلی کورد دا دەخورپێنی

ماشێن و ڕێگای ئیسفاڵتی نییە
بەو سارد و سۆڵە عیلاجی چییە

بە هەچەهەچی کەرێ چۆن باری
لادێیی کوردی دەگاتە شاری ؟

هەژار لێی دەبڕێ ئاوردوو و زمهەڕ
کورووژمەی دەکا فەقیر، ماڵانگەڕ

سەر دەنێنەوە پیر و نۆ بوان
بێ پەرستار و بێ دەوا و دەرمان

بەخێر نەهاتی مانگی مژ و تەم
دێنی بۆ ئێمە گەلێک دەرد و خەم

.....

ڕێبەندان:
شاعیر! ماڵ شێواو بۆ دڕ داماوی؟
گێژی، خەواڵووی، شێتی، خەرفاوی ؟

بۆچی تۆ ئاگات لە دنیا نییە ؟
بۆچی نازانی دەنگ و باس چییە؟

بۆ بەمن دەڵێی قسەی سوێر و تاڵ
بۆچی نازانی بێ خەبەر ! ئەوساڵ

زریانم هێنای بۆ کورد ئازادی
شەماڵم هێنای بۆ ئێوە شادی

مژی من هات و مژی هەژاری
ڕەواند، یەکجاری لە کوردەواری

بە کەڕەسیسە و پروشە و سیخوار
ئاواتی کۆنی کوردم هێنا خوار

لە ڕۆژی مندا کورد بە ڕووسووری
هەڵی بژاردووە ڕەئیس جمهوری

جا ئەو جار باوی کوردی دێتەوە
ئاسوودە دەبێ، دەحەسێتەوە

شاعیر:
گیانی شاعیرت دەکەم بە قوربان
وا هاتووی ئەوساڵ مانگی ڕێبەندان!

دەک بەخێر هاتی، قەدەمت پیرۆز
بە قوربانت بێ جێژنەکەی نەورۆز

ڕۆژی تۆ جێژنی گەورەی کوردانە
ناوت دەرمانی ژان و دەردانە

ئەوساڵ بەهارە بۆ ئێمە زستان
بمرێ دوژمنی کورد و کوردستان

هەواری کرماویلە 1325

www.gagesh.com

دوا ڕۆژی ڕوناک

لەمێژ بوو هەققی کورد دەخورا بە فیڕۆ
لەمێژ بوو کورد بوو دەیکرد شین و ڕۆ

لە مەیدانی شەقێنی دوژمنی دا
سەری سەرداری کوردی بوو وەکوو گۆ

بە دەوری لاشی نیوەگیانی ئەودا
هەزرا گورگ و چەقەڵ دەیکرد ملۆمۆ

دیانبەست بۆ کوتانی مەرج و پەیمان
هەناوی لێی دەهات بۆچروک و بۆسۆ

لە دێدا ئەمنیەی لێ ببوە مێمڵ
لە شاری (شارەبانی) لێ ببۆ سۆ

هەزرا لاوی لە بەندیخانە دا مرد
هەزرا پیاوی تەنافی هاتە ئەستۆ

کوڕی کوردی لە خوێنی خۆی دەگەوزی
کچی کوردی سەری کردبوو وە ئەژنۆ

ئەوەی سوکایەتی بوو کردی پێمان
نەدەکرا کەس بڵێ بۆ وا دەکەی، بۆ ؟

بڕا نێفەک، دڕا سەرپێچ و دەسماڵ
برا کیژ و، درا کوڕ پاڵەپەستۆ

گوڵستان و زەمەندی کوردەواری
بەپێی دوژمن دەبوو پێشێل و بۆژۆ

دەیانکرد دەغڵ و دانی ئێمە بەش بەش
دەیانبرد دانەوێڵەی ئێمە کۆ کۆ

ئەوی گەنمی ڕەنێو دێنا بە زەحمەت
لە ماڵێیدا نەبوو خۆی زمهەڕێک جۆ

لە کیسەی دا نەبوو تالآیی تووتن
ئەوی سازی دەکرد سیغاری (ئوشنۆ)

بە دوو گەز جاوەوە خەونی دەبینی
ئەوی عەمباری شای پڕ کرد لە پەممۆ

پەنیر و ڕۆنەکەی ئێمەی بە زاری
ئەوان دەخورا، دەما بۆ ئێمە هەر دۆ

مریشک و قاز و باڕۆکە و مراوی
بەشی وان بوو، بەشی ئێمە پەڕ و پۆ

لە شارا تاکو(تابین) جەردە و دز
وڵاتیان کردبوو تاڵان و تاپۆ

هەموو سووک و چرووک و پەست و بەدخوو
هەموو ناپاک و نا ئینسان و نامۆ

لەبەر زوڵم و فشار و جەور و بێداد
چلۆن تێک چوو بوو لێمان ڕایەڵ و پۆ

جلیتباز کەنگێ دەیوێرا بڵێ هەو
فەلە خۆی کوانی دەیوێرا بڵێ هۆ

لە ژێر باری گرانی زوڵمی دوژمن
دەیانبرد مەزنەکانی گەورە نسکۆ

لەپڕ جوڵاوە خەڵک و تێکی ڕوخاند
بناغەی کۆشکی ئیستیبدادی یارۆ

شکا بێگانە، پاڵاوتی لە ترسان
کوڕی کورد، هاتەوە دیسان هەلی تۆ

مەوێستە، خۆت مەگنخێنە، مەترسە
لە فیشاڵ و لە بوختان و لە دەمگۆ

هەتە حیزبێکی دیموکڕاتی پێشڕەو
کە پێویستە لە دەوری کۆ وەبی ، کۆ

لە سایەی حیزبی دیموکڕاتی خۆمان
لە باڵدار تێپەڕی ئەوڕۆکە پێڕۆ

دەسا خۆت هەڵکە ڕێ ببڕە بە گورجی
بڕۆ پێش بێ وچان ، لێ بخوڕە، بازۆ

ئەما داخ و پەژارە و ماتەم و خەم
زەمانی هەڵپەڕین و بەزمە ئیمڕۆ

لە شایی ئێمەدا نابینی ئێستا
کچێکی دڵبەخەم، لاوێکی بێ دۆ

درۆزن بۆی بزر بوو، هاتە مەیدان
کچی ئازا، کوڕی لێزان و هەقگۆ

توخونی دوژمنی بەدکارە نابین
کە سوتاوە دەسی ئێمە بە پشکۆ

زمانی ئێمە گەر نازانێ دوژمن
دەبێ حاڵی بکەین ئەمجار بە بڕنۆ

لە پێشمان دایە دوا ڕۆژێکی ڕووناک
ئیتر ناخورێ هەقی ئێمە بە فیڕۆ

مەهاباد 1324

*****

ڕۆژی خۆشی

ڕۆژی جێژن و خۆشییە، تێپەڕ بوو ڕۆژی دەرد و خەم
هات شنەی ڕەحمەت بەجارێک ، ڕای ڕفاند و بردی تەم

دێ لە هەر لایێکی قاقای پێکەنینی کیژ و کوڕ
دێ لە هەر سووچێکی نەغمەی ساز و تار و زیل و بەم

گەرچی زستانە بەفر دایپۆشی ئەوڕۆ گشت وڵات
خاکی پاکی ئێمە خەمڵیوە وەکو باغی ئیرەم

جێژنی ئیستقلالی کوردستانە، ڕۆژی شادییە
جێژنە پیرۆزە لە لاوی هاووڵاتی خۆم دەکەم

نۆجوانان! دەی بە قوربانتان دەبم کارێ بکەن
بۆ تەڕەققی کورد و بۆ پاراستنی خاک و عەلەم

بۆ نەجاتی نیشتمانی خۆشەویست کارێ بکەن
زوو دەری بێنن لە چنگی دوژمن و دەستی ستەم

هەر کەسێ بۆ لای سنووری نیشتمانی ئێوە بێ
بیکوژن، وردی بکەن، بینێرنە موڵکی عەدەم

لاوەکان ! دڵپاکەکان! چالاکەکان ! پێشمەرگەکان !
ئێوە شیری لێ بسوون و ئێمە پڕدەینە قەڵەم

هەر بە یەکگرتن لە دەست بێگانە دێنینە دەرێ
خاکی پاکی کوردەواری ، نایەڵین بۆ کەس ئەلەم

جێژنەپیرۆزە دەکەم لێت و دەڵێم خۆش بی، بژی
ئەی ڕەئیس جەمهوری کورد و پیاوی زانا و موحتەڕەم

تۆم بە خوا ئەسپارد و ئەسپاردم بە تۆ ئەی (پێشەوا)
میللەتی دڵپاک و چاک و نیشتمانە جوانەکەم

مەهاباد ـ ڕێبەندانی 1324

*****

هەوتای ئیقباڵ

ڕۆیی خەم، هاتەوە هەنگامی سروور
جێژنەیە، بەزمە، زەماوەندە، سوور

تیشکی زێڕینی هەتاوی ئیقباڵ
لە کولاوکەی گەلی کورد هاتە ژوور

کوانێ؟ لە کوێیە؟ ببینێ بەزمم
بدڕێ دوژمنی خوێڕیی مەغروور

سەربەخۆ بووین و لە ژێر باری خەم
هاتە دەر میللەتی ئازا و جەسوور

هەڵکراوە لە وڵاتی ئێمە
پەرچەمی بەرزی سپی و سەوز و سوور

خومی شێواوە، پەرێشانە، کزە
دوژمنی قین لە زگی ڕق ئەستوور

کوڕی کورد حازرە بە خوێنی خۆی
لە هەموو لاوە بپارێزێ سنوور

کچەکەی حازرە فیشەکدانی
لە ملیدا بێ لە باتی بەرموور

تازە ناوێرێ بە خاکی کوردا
نەتەوی ئێمە بکا چیدی عبوور

هەر بەرز بێتەوە ئاڵای کوردی
نیشتمانی ببێ خۆش و مەعموور

بۆ فیداکاری لە ڕێی میللەت دا
هەر بژی (قازی)، ڕەئیسی جەمهور

*****

نەورۆزی ڕزگاری

بە بەرگی سەوزە ڕازاوە قەد و لاپاڵ و شیو و دۆڵ
چڕۆی دەرکردەوە دار و، ملی دا یەکتری گیا و گوڵ
بەسەر بەفری کەوی داکرد شەماڵی خاکەلێوە، خۆڵ
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

چلەی زستانی ناخۆش بوو، تەزووی سەرمایە پیاوی سڕ
دەکرد و، کوچە و کۆڵان لە بەفر و لیتە بووبوون پڕ
بەهار هات و دەخەملێ کێو و دەشت و بەندەن و لاخڕ
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

بە سۆزی بای بەیان لێوی کراوە خونچەیی خەندان
لەسەر چڵ بولبولی شەیدا لە خۆشی گوڵ دەڵێ بەندان
بەجێ هات ئارەزووی لاوان و گەرمە کۆڕی گۆڤەندان
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

لەخۆی داوە بەرەڵبێنە کچی کابانی گەردن کێل
بە ناز و غەمزە دەڕوانێ، دەکا شینکەی نەرم پێشێل
لەگەڵ بۆنی وەنەوشە تێکەڵاون بۆنی عەتر و هێل
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

سەری کوێستانی بەرزی کوردەواری تێی نەکەوتوون خاڵ
لە دەشت و بەر پەساران هەڵدراون چادر و ڕەشماڵ
نەمان بێگانە تاکو جێژنەمان لێ تاڵ بکەن ئەو ساڵ
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

حەساوە پیاوی ڕووت و قووت و بێ ئەنوا و بێ ئێروو
ژیاوە گیانلەبەر دیسان، لە کون هاتە دەرێ مێروو
لەسەر گوێسوانە دەخوێنن بە پۆل پاساری و سێرۆ
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

لە دنیادا کەمە هاوتای بەهاری جوانی کوردستان
ئەویش ئەو ساڵ کە لایێکی نەجاتی بوو لە ژێر دەستان
لە خۆشی ئەو وڵاتە شاعیریش بۆتە هەزار دەستان
ڕەفیقان ڕۆژی کوردانە، بەهارە، جێژنی نەورۆزە
بە دڵ لێتان دەکەم لەو ڕۆژەدا من جێژنە پیرۆزە

تەورێز ـ 6،2،1325

*****

پێکەنینی گوڵ

کاتی کازیوە، پێش گزنگ، بولبول
لە شەقەی باڵی دا هەتا کن گوڵ

گوتی ئەی نازەنینی عیشوەفرۆش
کەم کەمە دیارە بێ وەفایی تۆش

بۆ شنەبا هەیەتی لێرە ڕێ؟
بۆ پەپولە بە دەورتا دەگەڕێ ؟

چەپکی تۆ باغەوان دەکەن دەسگێڕ
لە خەیابان و کوچە و بازێڕ

دەتفرۆشن بە قیمەتی هەرزان
دەت دەنە دەستی ناکەس و هەرزان

بۆیە سوک و چروکی ناو چەمەنی
لەوەتی بووی، هەمیشە پێدەکەنی

هەڵگەڕاوە بەناز و گوڵ پێی گوت
شێت و شووری کە شرت و شۆمت شوت

وەکو تۆ ئاشقە، پەپولەی زار
بۆ بەخۆڕایی ئەو بدەم ئازار

شنە با ڕێ نەدەم کە بۆ لای خۆم
کێ دەبا بۆ هەموو لایەک بۆم ؟

گوڵ لە کن کەس نییە عەزیزم، سووک
سەری زاوایە جێی و باوەشی بووک

من کە ناگاتە هەفتەیەک تەمەنم
بۆچی بگریم و بۆچی پێ نەکەنم

مەهاباد 1325

*****

بەهاری کوردستان

شەماڵ هات بە گاڵە گاڵ   هەور بوون گەواڵ گەواڵ
پشکووت گوڵی گەش و ئاڵ   بولبول کەوتە ناڵە ناڵ

.....

بە لەنگێزە و بە باران   بە شنە بایی بەهاران
توانەوە وەکو جاران   کەوی بەفری نیساران

.....

نەما مژ و سەرما و سۆڵ   نە سیخوار ما نە سەهۆڵ
تات و ڕژد و شیو و دۆڵ   لێی هاتە دەر گیا و گۆڵ

.....

دەشت و چیمەن ڕازاوە   کێو و بەندەن نەخشاوە
زۆنگ و چینکە ژیاوە   گیا سەری پێوە ناوە

.....

لە هەوشین و گەدە و لەند   لە کوێستانی دە سامڕەند
هەڵز و بیزا و گیابەند   تێک چڕژا، بۆتە زەمەند

.....

کار و کووری بزن و مەڕ   لرفە لرفی لۆک و نەڕ
کۆرژنی ئەسپی بەدفەڕ   گوێچکەی پیاوی دەکا کەڕ

.....

وەنەوشەی جوانی خۆشبۆ   هاتە دەر لە لێوی جۆ
دار دەری کردوە چرۆ   کەروێشکەی کرد گەنم و جۆ

.....

سوێسن و بەیبوون و شللێر   ڕواون لە جێگای زەنوێر
قەڵبەزەی بەست ئاوهەڵدێر   شەپۆلان دەدا ئەستێر

.....

بۆنی خۆشی هەڵاڵە   پیاو مەست دەکا لە نواڵە
وەک شەهیدە گوڵاڵە   لە خوێناو دا شەڵاڵە

.....

گرمەی هەوری بەهاران   دێ بەیانان و ئێواران
خوناوەی وردەباران   تەڕ دەکا گەڵای داران

.....

ئەو ترۆپک و نشیوە   ئەو یاڵ و خڕ و شیوە
لە گوێن بەهەشت خەمڵیوە   کێ مەڵبەندی وای دیوە ؟

.....

تیرەگ و گەوە و لاپاڵ   پێی دادرا تارای ئاڵ
سەرچاوەی سارد و زوڵاڵ   هەڵقوڵی وەک زیوی قاڵ

.....

هات لە ڕەوەز و لە زەردان   قاسپەی کەوی سەربەردان
ورتە ورتی هەوێردان   دێ لە ناو شیناوەردان

.....

لە کن کارژیلە و بەرخەل   لە کن بزن و مەڕی شەل
کە بۆیان هەڵکەوێ هەل   کچ و کوڕ دەکەن هەمزەل

.....

کیژۆڵەی شۆخی جوان چاک   شۆڕەژنی داوێن پاک
ڕوو هەڵماڵاو و بێ باک   دەڕەتێنن زاو و ماک

.....

فیتەی شوان، ئۆحەی گاوان   دێ لە مۆڵگە و دەراوان
دێتە گوێ لاوکی لاوان   بالۆرەی بەڵەک چاوان

.....

منداڵ لە ڕژد و هەڵدێر   بەر دەدەنەوە تاوێر
شوانە لەسەر بەردە بێر   تێی توووڕاندوە لە بللوێر

.....

مەڕ لە گۆشتا بووە سوور   خۆ هەڵداوێن شەک و کوور
گەماڵ دەکەن چەق و لوور   سەوەڕیان دەچێ بۆ دوور

.....

کچی لەباری ڕەوەند   هەڵی کرد بەلەک و زەند
کەزێی هۆنیەوە وەک بەند   کوڕان دەگرێ بە کەمەند

.....

لە بەر دەرکی ڕەشماڵان   دەبینی چاو کەژاڵان
دڵان دەبەن بە تاڵان   کاس دەکەن کوڕ و کاڵان

.....

لێو ئاڵن، دەم بچووکن   خوێن شیرن ، ڕەزا سووکن
کوڵمەیان وەک گڵۆکن   گەورە کچن ، نەو بووکن

.....

شل و مل و لەبارن   چاو بەکل ، گوێ بە گوارن
دەسماڵ پووڵەکەدارن   شەدە و گێلگێلەدارن

.....

ناسک و نەرم و نۆڵن   خاوێنن ، سپی و سۆڵن
بڵباسی و توند و تۆڵن   بە مژۆڵ جەرگان دەکۆڵن

.....

هەڵیان ماڵیوە باسک   باسکی قەڵەو و ناسک
کە دەکەن تاسکە تاسک   ڕەوەکترن لە ئاسک

.....

کیژی مەزرینگ و سەکردن   بە لەنجە و لار ڕادەبرن
ناز دەکەن چاو دادەگرن   کوڕگەل دەبەریان دەمرن

.....

کابانی قۆڵ بە بازن		شەنگەبێری کێل گەردن
لە نێو مەڕ دێن و دەچن		وەک پۆلی پۆڕان دەچن
.....
سوێسن و وەنەوش و هەمین		کەژێ و خەندان و جەمین
خاسێ، کەوێ، خاتوزین		بە پۆل دەچنە مەڕ دۆشین
.....
زێڕن و کابان و مێرێ		دانیشتوون لەبەر بێرێ
ئەستی دەکا هاوێرێ		گوڵێ بەرخان دەژمێرێ
.....

خونچە و گوڵووک و گەوەر		شەم و کەژاڵ و دلبەر
زین و مرۆت و ئەسمەر		لە تاوڵی هاتوونە دەر
.....
مامز دایگرتووە شیری		ناسک دەکوشێ پەنیری
ناز دەشێلێ هەویری		کاڵێ دەکا نان تیری
.....
ئامان چۆتە کوڵێنێ		پەری مەشکەی دەژێنێ
بەسێ لۆرکی دەکوڵێنێ		خەیاڵ ئاوردووی دێنێ
.....
(هێمن) لەسەرەخۆ بە		نەکەی بچی بۆ هۆبە
دەنا دەشکێنی تۆبە		ئاور دەگری وەک سۆبە

نێزە خاکەلێوەی 1326

*****

گوڵی هیوا

ئەختەر کچی کوردی چاو مەست!
ئیلهام بەخشی شیعر و هەڵبەست!

ئەی پێشمەرگەی میللەت پەرەست
کە دیتمی تفەنگ بەدەست

زانیم گوڵی هیوا پشکووت
بەیانی ئازادی ئەنگوت

ئەختەر پێشمەرگەی کۆڵنەدەر!
ئەختەر ئەی گوڵی نێو سەنگەر!

خوێنت دەتکێ لە دمی خەنجەر
دەگری بەری هێرشی ئەسکەر

سێرەت گرت بەو چاوە جوانە
لە کەلەکەی ئەو بیژوانە

شەقت هەڵدا لە زێڕ و جل
تووڕت هەڵدا کلدان و کل

توندت کردووە پشتێندی شل
فیشەکدانت کردۆتە مل

پساندت بازنە و پاوانە
دەستت دا تفەنگ پیاوانە

نارێژی چاو، سوور ناکەی لێو
شانە ناکەی بسکی پەشێو

یەکجار فڕێت دا چارشێو
ئەوە ڕووت کردە چڕ و کێو

دەبڕی جەرگی دوژمنی زۆڵ
بە سەرنێزە، نەک بە مژۆڵ

www.gagesh.com

ڕەق هەڵاتم

من لە داخی خزمی خوێڕی و ئاشنای ئەحمەق هەڵاتم
من لە ترسی زاق و زووقی ئەمنیەی چاو زەق هەڵاتم

کوا بە خۆشی خۆم بەجێ دێڵم وڵاتی خۆشەویستم؟
من لە ترسی زللە و باتووم و دار و شەق هەڵاتم

هەر بە پێیان و بە کۆمە کۆمە گەیمە ئەو وڵاتە
ڕەنگە پێت وابێ بە سواری مایەنی گوێ لەق هەڵاتم

نۆکەری بێگانە ناکەم، هاتە جێ فەرمایشی خۆم
وا لە برسان و لە بێ بەرگی ئیمڕۆ ڕەق هەڵاتم

1347

*****

تەپڵی ئەمان

قەڵەم سەرکێشە، بیریش مووقەڵێشە
بەڵام یاڕەببی ڕووی ڕەش بێ زەمانە

دڵی تەنگە، لە دەستانی هەمیشە
مەکۆگەی مەینەت و دەرد و خەمانە

هەموو تیری بەڵای ئەو ڕۆژگارە
دەکا بۆ سینگی پڕ زامم کەمانە

برا و خزم و کەسوکارم بە جارێ
ئەوان لێم بوونەتە داسی ڕمانە

لە ماڵی خۆم دەکەم بۆنی غەریبی
کە بێزارم لە هەرچێکی هەمانە

ئەوەی خۆشم دەویست وەک گیانی شیرن
تەماشای بۆتە مشتەی ناو هەمانە

لە ڕاس من دێڵەڕێوی ترسنۆکیش
وەها ڕاسا دەڵێی فیلی دەمانە

ئەوی دایم لەژێر خەڵکا ژیاوە
لەسەر من پاڵەوان و قارەمانە

دەمی خۆشم لە ژینم دا نەدیوە
بخوازم تاکو خۆزگەم بەو دەمانە

گەمەی تۆیشم بەلاوە سەهلە خوێڕی!
گەلێکم پێکراون لەو گەمانە

هەمە هیوا بە دوا ڕۆژێکی ڕووناک
بەشی ئینسانی بێ هیوا، نەمانە

بە شیوەن چاری کاری ئێمە نایە
خەبات، کەڵکی نییە مامەخەمانە

www.gagesh.com

لەبەر تۆ چارەنووسی شووم و بەدفەڕ
ئەوی قەت لێی نەدەم تەپڵی ئەمانە

1342

*****

پەری شیعر

ئەی کچی جوان! کچی لەبار!
ئەی گولالّەی نوالّی کویّستان!
تیشکی هیوای دوا ڕۆژی ڕوون!
گەلاوێژی بەشۆقی گەش!
بەهاری خێر و بێرو هات!
شیعرت دەوێ لە منی پیر
لە شاعیری زمان بڕاو
لە شاعیری بەساڵاچوو
شێعرێکی تەڕ، شیعرێکی خۆش
شێعرێک دامرکێنێ دەروون
شێعرێک وەک خوناوەی باران
ناسکتر لە هەودای خەیاڵ
وەک ئارەقەی هەنیەی جوانان
وەکو کەشم و نەشمی بووکێ
بێ خەوش وەک ئاونگی گوڵ
لە ئاوی کانی ڕەوانتر
شێعرێک وەک سێبەری بژانگ
ڕێکتر لە گەڕی ڕەشبەڵەک

ئەی کچی زانا و خوێندەوار!
مایەی شانازی کوردستان!
ساڕێژکەری زامی دەروون!
ڕووناک کەرەوەی شەوی ڕەش!
گزنگی بەیانی ئاوات!
لە منی پیری گۆشەگیر
لە شاعیری دەفتەر دڕاو
لە شاعیری وشک هەڵاتوو
شێعرێک دڵان بێنێتە جۆش
بە برینان بێنێ گۆشتەزوون
شێعرێک وەک سرتەی دڵداران
شیرینتر لە بزەی منداڵ
وەک دڵەخورپەی جێ ژوانان
وەک ڕەنگ و بۆنی گوڵووکێ
پڕ پڕ لە هەست و سۆز و کوڵ
لە پەلکەزێڕینە جوانتر
وەکو خەرمانەی دەوری مانگ
خۆشتر لە خرمژنی کرمەک

لە گوشینی دەستی دۆ خۆشتر
لە مەکە و ئەیەڕۆ خۆشتر
وەک نیگای چاوی خەواڵوو
بە لەشاندا بێنێ تەزوو
وەک شەراب بگەڕێ لە خوێن
خەمڕەوێن بێ و نەشە بزوێن
شێعرێک وەک دەریای بێ بن
گەرمتر لە باوەشی ژن
شێعرێک سرودی شادی بێ
شێعرێک دەنگی ئازادی بێ
شێعرێک مزگێنی نەجات بێ
شەوچەلەی کۆڕی خەبات بێ
شێعرێک ڕەق بێ، ڕق بێ، قین بێ
گڕ بێ ، بڵێسە بێ، تین بێ
شێعرێک سەنگچنی سەنگەر بێ
شێعرێک بریقەی خەنجەر بێ
هێزێک بێ دوژمنبەزێن بێ
مستێک بێ گورچوو تەزێن بێ
بڵێسەی گوللەی هەڵمەت بێ
شەپۆلی ڕقی میللەت بێ
شێعرێک نووستوو ڕاپەڕێنێ
شێعرێک دوژمن داپەڕێنێ
بشکێنێ دەرکی باستیلان
ئازاد بکا کۆیلە و دیلان
هەڵبڕێ قەفی زنجیران
چەک بداتە دەست یەخسیران
بپەڕێنێ دەستی جەللاد
بهاڕێ ساتۆڕی بێداد
نرکەی سینگی کرێکار بێ
ئاڵای شۆڕشی جوتیار بێ
هەروەک گڕی ئاگری نەورۆز
ڕەمزی ئازادی بێ و پیرۆز
هەزاران کاوەی زەحمەتکێش
پاڵ پێوە بنێ بەرەو پێش
شێعرێک هەم توند بێ و هەم ورد بێ
یانی شێعری ئەوڕۆی کورد بێ
بەڵام ئەی فریشتەی جوانی
ڕەنگ بێ ئەم نوکتە نەزانی

www.gagesh.com

پەری شێعر وەک کچی جوان
بۆ پیاوی پیر نایەتە ژوان

مەهاباد 1342

*****

ڕۆژگاری ڕەش

ئەوساڵ جێژنەمان تاڵە
لاو، جێیان سیا چاڵە
دوژمنی زاڵم، زاڵە
دەستی دۆیان بەتاڵە
.....
گاڵتە و گەپ و پێکەنین
شەوداوەت و هەڵپەڕین
جێگای خۆیان دا بە شین
دیسان خەمیان دابەشین
.....
پۆلی جوان و نەشمیلان
دەستەی دەسماڵ تەنزیلان
ئەو ساڵ ناچن بۆ دیلان
نەنگە دیلان بۆ دیلان
.....
بڕا نانی سەر خوانان
گرا لاوی گوێسوانان
کاڵ بۆوە پەنجەی جوانان
کوانێ گەمەی جێ ژوانان ؟
.....
وەپاش کەوت خەباتمان
داگیراوە وڵاتمان
تێپەڕی ڕۆژی هاتمان
ڕوخا کۆشکی ئاواتمان
.....

نەهاتی و تەنگانەیە
باو، باوی بێگانەیە
خەزری ئەو یەکانەیە
لێمان لە بەهانەیە
.....
بووینەوە دیل و یەخسیر
وڵاتمان کرا داگیر
ڕاوەکەر بوونەوە نێچیر
یووسف خرانە ناو بیر
.....

www.gagesh.com

حکومەت نیزامییە
تۆزێک ئازادی نییە
ئامانجی دوژمن چییە ؟
قڕ کردنی خەڵکییە
.....
کە شەو داهات دیژبانی
لێمان دەچێتە سەربانی
تفەنگی لەسەر شانی
بۆتە ڕۆستەمی سانی
.....
دەڵێ فەرمووی فەرماندە
لە شامەوە تا سەحەر
هەرکەس لە ماڵ هاتە دەر
(کلکش بکن ای پسر !)
.....
داخرا دەرکی ڕۆژنامە
شکاون نووکی خامە
کوردی نووسین حەرامە
دوژمن دەڵێ بێ تامە
.....
دڕان کاغەز و دەفتەر
گیران شاعیر و نووسەر
کۆمەڵێک بوون دەربەدەر
کۆمەڵێکیش دەسبە سەر
.....
خوێندن بە زمانی خۆمان
سووچ و تاوانە بۆمان
چاپخانە و بڵێنگۆمان
بوونە بەردی بن گۆمان
.....
لەلایەک قاتی و قڕە
لەلایەک کوشت و بڕە
هەموو کەس حاڵی شڕە
دوژمن نان و دۆ بڕە
.....
ئاژان وەکو سەگی هار
دەخولێنەوە لەناو شار
درۆزن و ڕیاکار
دز و جەردە و بەدکار

.....
بەرتیل خۆر و گورگەمێش
وەک سەگی سەر خۆڵەمێش
چەنە سووک و دەم لەپێش
بە فیشاڵ و کێشەکێش
.....
ئەمنیە وەک داڵ و قەل
بڵاو بوونەوە ناو گەل
کێ ئازایە بڵێ لەل !
هەتا بیکەن شێت و شەل
.....
بۆ خۆیان پێ ڕادەگەن
خەڵکی لە کونە ڕەش دەکەن
تا پشووی دێ لێی دەدەن
بە قەمچی وەک خەرەزەن
.....
لە پیاوی ئازا و سەرکەش
لە زەحمەتکێشی بێ بەش
ئاخنراوە کونە ڕەش
نابینی کەسی ڕوو گەش
.....
دەستیان کرد بە ڕەشبگیر
ناپارێزن جوان و پیر
دێ زرەی کۆت و زنجیر
هەر لێمان دەسوون شمشیر
.....
پیاوی مازاد وماڵیات
دەسووڕێنەوە دێهات
دەستێنن دەغڵ و داهات
لە کرمانج و ئاغاوات
.....
ئاغا زانی ئەو جارە
ئەو قەندە ژەهری مارە
پێشبینی کاک هەژارە
ئێستا شەق بە خەروارە
.....

قەندی بە زرای تاڵە
دەدا باجی پێنجساڵە
چاو لێ پۆشین مەحاڵە
کار ئێستا بە گۆپاڵە
.....
نۆشی گیانی بێ هەی گۆڕ
گێژی، گەوجی، لەخۆ گۆڕ
با هەر سەری بکا شۆڕ
بۆ دوژمنی مچ و مۆڕ
.....
بە قەند و شەکر و کوتاڵ
بۆ ئێمەی دێنا ڕاماڵ
ئێستا کەوتوە وک سیپاڵ
لە گشت لا دەیدەن ڕەپاڵ
.....
سواریان کردن پیادە
جامیان کردن بە بادە
داریان کردن ئامادە
شەهید کران (بەگزادە)
.....
لە سەقز و لە بۆکان
شین و شەپۆڕە و گریان
تێکۆشەر لە دار دران
قارەمان لەنێو بران
.....
لە چوار چرای مەهاباد
لە کانگای بیری ئازاد
دەستی ڕەشی ئیستیبداد
چەقاندی داری بێداد
.....
لە کاتی نیوە شەودا
لە جەنگەی شیرن خەودا
کرا کاری نارەوا
لە دار درا پێشەوا
.....
ڕۆڵەی وەفاداری کورد
پێشەوای ئارام و ورد
بۆ کورد ژیا، بۆ کورد مرد
گیانی فیدای گەلی کرد

.....
زانا بوو، کورد پەروەر بوو
پێشەوا بوو، ڕابەر بوو
هەر کورد نەبوو، بەشەر بوو
خەمی خەڵکی لەبەر بوو
.....
بۆیە دێوی ئیستیعمار
کۆنەپەرستی زۆردار
زاڵم، خوێنڕێژ، بەدکردار
بۆیان ئامادە کرد دار
.....
ڕۆڵەی کوردی بلیمەت
نەترسا لە دار و پەت
پشتی نەکردە میللەت
وا دەبێ زیبک و هیممەت
.....
بەڵام کوردە نابەزێ
بەو زەبرانە ناتەزێ
لە ڕقان لێو دەگەزێ
کە سوار بوو دانابەزێ
.....
داخدارە، خوێنی دیوە
بێدارە، خۆی ناسیوە
لە دوژمن ڕاپەڕیوە
باسکی لێ هەڵماڵیوە
.....
بە کار و توند و تۆڵە
خۆی ساز دەکا بۆ تۆڵە
ورد دەکا وەک پڕپۆڵە
تاج و تەختی ئەو زۆڵە
.....
کوڕ و کچ و پیاو و ژن
ئێستا لێوان دەکرۆژن
دەڕۆستیان نایە دوژمن
دەی ئەنجنن، دەیکوژن

گردبداغ 1326

*****

ڕەشەمە

دەک بەخێر بێی قەدەمت خێرە، چ خۆشی ڕەشەمە
تاکو تۆ هاتی نەما و تێپەڕی ڕۆژی ڕەشی مە
ئێستەکە کوردە هەموو بێ هەم و بێ دەرد و خەمە
شادە، ئازادە، دەکا گاڵتە و گەپ، کەیف و گەمە
نیشتمانی هەموو ڕازایەوە، باخی ئیرەمە
.....
شین و ڕۆڕۆ بوو بەشی کورد و سەری نابوو لە هەش
چون لە ئازادی بڕێک نەیبوو ئەویش بەهرە و بەش
کوردەواری هەموو داگرتبوو هەور و تەمی ڕەش
نەدەبینرا لە چ لا تیشکی گەلاوێژی گەش
بە شنەباییکی ڕەحمەت ڕەوی ئەو هەور و تەمە
.....
هاتە مەیدانێ کوڕی کوردی وەکوو فیلی دەمان
هەوڵی ئازادی دەدا ئەو بە هەموو وەخت و دەمان
دوژمنی کوردی ئەوەی دیت و تروسکایی نەمان
دەشەکێنێتەوە با ئێستەکە ئالآیەکەمان
سەر و ماڵ و کەس وکارم بە فیدای ئەو عەلەمە
.....
لاوی کوردی لە هەموو لاوە وەکو شێری ژیان
دێتە مەیدان و دەڵێ: من دەمەوێ مافی ژیان
تازە هەڵناخەڵەتێ ئەو، بە قسەی نەرم و نیان
دوژمنی میللەتی کوردی هەموو تووڕەن کە دییان
ئەو بە سەربەستی دەژی، دوژمنی زۆر و ستەمە

مەهاباد   ڕێبەندانی 1324

*****

فرمێسکی گەش

قەت لە دنیادا نەبوو بێجگەلە ناخۆشی بەشم
مات و داماو و پەشێو و بێکەس و چارەڕەشم

سەردەمێک ئاوارە بووم و ماوەیەکیش دەسبەسەر
نەمدی ڕووی ئاسوودەیی، هەر تووشی گێرە و قەرقەشم

دابی کوردی وایە، کەس لاگیری لێقەوماو نییە
بۆچی سەرکۆنەی بکەم لێم زیزە یاری مەهوەشم ؟

تیغی بێ مەیلی و جەفای ئەو نازەنینە دڵڕەقە
جەرکی لەت کردووم بە جارێک ئەنجنیویە سینەشم

کوشتمی و شەش خانی ئومێدی لە من گرتن حەریف
مۆرە هەڵداویم و بێهوودە بە هیوای دوو شەشم

نابینی زەردە لەسەر لێوی کەسێ لەم شارەدا
گەر خەم و دەردی دڵی خۆمیان بەسەر دا دابەشم

خۆشەویستی گۆشەکەی تەنیایی هەر ئەژنۆکەمە
بۆیە ڕۆژ و شەو وەها گرتوومەتە نێو باوەشم

نایەڵێ دوژمن بە ڕەنگە زەردەکەی من پێکەنێ
تا دەمی مردن ئەمن مەمنوونی فرمێسکی گەشم

شاعیرێکی ڕاست و یەکڕووم و فیداکار و نەبەز
کوردە موحتاجی محەک نیم، زێڕی بێ غەل و غەشم

شیلاناوێ 1327

*****

گریانی نیوەشەو

شەوانە ئەو دەمانەی شەو دەگاتە کاتی نیوەی شەو
خەڵک نوستوون، لە چاوی من کەسەر دیسان ڕەواندی خەو

سکووتێکی بەسام سەرتاسەری ئەم دێیە دادەگرێ
دەڵێی هەر زیندەوارێکی هەیە لەو دێیەدا دەمرێ

لە هیچ لا خشپەیەک نایە، چرایماڵێکی نابیسێ
بە ئەسپایی لە ماڵ دێمە دەرێ دەخوشم وەکو نیسێ

تەک و تەنیا بە ئارامی دەچم بۆ گردەکەی بەر دێ
بە دڵتەنگی و کز و خەمناکی ڕادەکشێم لەسەر بەردێ

دەکەم جا سەیری ئەستێران و هەڵدەمژم شنەی شەوبا
شەو و بێدەنگی چەند خۆشە، هەمیشە خۆزگە هەر شەو با

وەکو ئاواڵی چاک ئەستێرەکان گوێ ڕادەدێرن بۆم
هەتا بۆیان بەیان کەم موو بە موو ڕازی دەروونی خۆم

کوڵم هەڵدەستێ ئەوجارە و لە بەر دەردم دەناڵێنم
هەتا ئاوری دڵم دەکوژێتەوە ئەسرین دەبارێنم

شەوانە گەر نەکەم ئەو شیوەن و ناڵین و گریانە
دەسووتێنێ وجودم ئاگری ئەم جەرگە بریانە

بەڵێ گریانی نیوەی شەو دەکا ناسۆری دڵ مەرهەم
کوڵ و کۆم دادەمرکێنێ و بەجێ دێڵێ دڵی من خەم

شیلاناوێ 1327

*****

www.gagesh.com

خونچەی سیس

دیتم لەناو دار و دەوەن
لە سەر چڵی سوورە گوڵێک
هەڵکورمابوو، دەیکرد شیوەن
بەری بەیانی بولبولێک
گوتم ئەی مەلی دڵسووتاو
چییە ، بۆ دەناڵی بە تاو؟
کەناڵینت بۆ ئەوەیە
گوڵت وا زوو هەڵوریوە
ئەو ناڵینە بێ فایدەیە
بۆچی نازانی، نەت دیوە؟
گوڵ هەفتە ناباتە سەرێ
سیس دەبێت و هەڵدەوەرێ
وەڵامی دامەوە بولبول
بە شێنەیی، بە کاوەخۆ
گوتی ناناڵێنم بۆ گوڵ
کە سیس بووە، دەزانی بۆ؟
ئەو عومرێکی ڕابواردووە
پشکووتووە جا سیس بووە
ناڵینی من بۆ خونچەیە
بۆ خونچە پەشێوە حاڵم
ئەو داخە لە دڵمدا هەیە
بۆیە هەمیشە دەناڵم
ئەو، پێش پشکووتن سیس بووە
بە جوانەمەرگی مردووە

شیلاناوێ 1328

ئارەزووی فڕین

ژین بە یەخسیری و دیلی بێ کەڵکە
بۆیە لەمێژە لە ژینم تێرم
گوزەران بۆ من لەناو ئەم خەڵکە
سەختە، ناخۆشە، چۆنی ڕابوێرم
.....
هێزم لێ بڕا تاکەی دەربەرم
لە ناو مەینەت و دەردی سەرزەمین
ئەوە بەینێکە کەوتۆتە سەرم
بیری ئازادی و ئارەزووی فڕین
.....
بەلام داخەکەم نیمە باڵ و پەڕ
کە بفڕم ، بڕۆم خۆم بدەم نەجات
بچمە شوێنێکی لێی نەبێ بەدفەڕ
لە باوەش بگرم نۆبووکی ئاوات
.....
ئەی سروە باکەی بەیانی! وەرە
بە شنەشن و، پشووی خۆت توند کە
لەسەر ئەو دونیا نەویەم لابەرە
هەتا دەتوانی ئەمن بڵند کە
.....
نا نا هەوەرە ڕەش! ئەوڕۆ نەوی بە
لەو بەرزانەوە وەرە بەرەو خوار
کەم کەمە وەرە ڕێکی زەوی بە
لەسەر پشتی خۆت ئەمن بکە سوار
.....
ئەوجار هەستەوە، بڕۆ بەرەو ژوور
مەوێستە هەتا تەشکی ئاسمان
بمبەرە نێزیک ئاسۆی جوان و سوور
نەجاتم بدە لە کاولی خەمان

شیلاناوێ 1328

*****

ئاواتی بەرز

لاگری سوڵحە تەواوی ڕەنجبەری وشیاری کورد
چاوەنۆڕی دەرفەتێکە خەڵکی لادێ و شاری کورد
کوندی شوومی شەڕ لە زەندۆلان خزی بە دزی و فزی
کۆتری سوڵح و ئاشتی نیشتووە لە سەر دیواری کورد
.....
دەستی دا دەستی برای و هاتە ناو کۆڕی خەبات
کیژی نەشمیل و لەبار و شۆخ و گوێ بەگواری کورد
کورد گوتوویە سوار هەتا نەگلێ قەت نابێ بە سوار
ئێستە چابوک سوارە، چونکە زۆر گلاوە سواری کورد
.....
فێری زۆر دەرسی بەکەڵک و باشی کرین تێشکان
جا ببینە ڕاپەڕین و شۆڕشی ئەمجاری کورد
بەیت و بالۆرەی هەزار جار بۆ بڵێ کۆنەپەرست
تازە وێژینگێکی نادا دیدەکەی بێداری کورد
.....
ڕۆژ بە ڕۆژ قایمترە، مەحکەمترە، بڕوایەکەی
دەم بە دەم چاکتر دەبێ ، باشتر دەبێ، ئاکاری کورد
بێ وچان دەڕواتە پێش و ڕێگە دەبڕێ بۆ هەدەف
زۆر لە سالآن ڕوونترە ئەوساڵەکە ئەفکاری کورد
.....
کورد بەزینی بۆ نەبوو، دەستی نەدا، با دوژمنیش
ڕانەوەستابێ لە تالان و بڕۆ و کوشتاری کورد
ئەو لە ئازار و شکەنجەی قەت نەبوو خافڵ، بەڵام
کوردی کردۆتە سماتە جەزرەبە و ئازاری کورد
.....
سەد هەزار بەرگێڕەوەی با بێتە سەر ڕێ، ئاخری
هەر دەگاتە مەنزڵی ئاوات و خۆشی باری کورد
مافی کوردی هەر دەبێ بستێندرێ، بستێندرێ
دوژمنی کورد تێ گەیشتووە ناکرێ باشاری کورد
.....
وا گزینگی دا بەیانی جوانی ئازادی بەشەر
ڕۆژی ڕوناکە، نەماوە زوڵمەتی شەوگاری کورد
نایەوێ یاریدەدان و کۆمەکی ئەسڵی چوار
جووجەڵەی ئاغای (ترۆمن) وێی کەوت پلاری کورد
.....

هەرکە تووشی بوو دەڵێ: (یانکی گۆهۆم، یانکی گۆ هۆم)
تازە دەستی ئەجنەبی ناتوانێ بگرێ زاری کورد
تووڕەیی خەڵکی کە دی وا کلکی گرتە ناو گەڵۆز
دوژمنی خوێڕی، وەکوو ڕێوی لە ترسی داری کورد
.....
دێتە سەر ڕێبازی ڕاست و دێتە ناو کۆڕی خەبات
خوارەپێچەی لێ بڕاوە پیاوی خێچ و خواری کورد
هێزی بێگانەی لە پشت خۆی دیبوو، بۆیە وای دەکرد
باری هێلکان نابزێوێ خاینی لاساری کورد
.....
دانەنیشێ گەر لەسەر ئەو پەتک و سینگە بێگومان
تۆ لە ئەستۆیدا دەبینی پەتک و گوێلەوساری کورد
تێک دەدەن کۆشکی بڵێندی مفتەخۆری زگ زەلام
پاڵە و جوتیاری برسی، کارگەری بێکاری کورد
.....
دیوتە چۆن خۆی شاردەوە خوێڕیانە وەک ئاغایەکەی!
ئەو گزیرە بەدفەڕەی دەنگی دەدا بێگاری کورد
خۆی لەبەر لافاوی قینی توندی گەل ڕاناگرێ
دوژمنی وەحشی و دەڕندە و زاڵم و زۆرداری کورد
.....
دەچتە سەرداری لە ڕۆژی ئینتیقام و تۆڵەدا
ئەو کەسەی کوشتی بە ناهەق پێشەوا و سەرداری کورد
نایەڵن ئادار بەسەر پاداری ئەو دەربارەوە
چونکە دەیگوت نایەڵم ئاداری کورد، پاداری کورد
.....
"پاش قڕانی موددەعی دەس پێدەکەن تەعمیری موڵک"
دێتە دی ئاواتی بەرزی "ئەحمەدی موختاری کورد"
"ڕێگەیی ئاسن دەچێتە شاخی هەورامانەوە"
هەرکە کەوتە دەستی کوردی چارەنووس و کاری کورد
.....
مەدرەسە و دانیشکەدە بۆ شار و لادێ دادەنێن
خوێندەوار بێ تاکو ڕۆڵەی زیرەک و ئازادی کورد
ئەو زەمانە شیرنەی ئێمە پەرەی دەگرێتەوە
نادڕێ چیدی کتێب و دەفتەری ئەشعاری کورد
.....
بێ برەو نابێ مەتاعی کوردەواریمان ئیتر
ڕەونەقی پەیدا دەکا ئەو جارەکە بازاڕی کورد
دادەمەزرێنن لە گشت شاری وڵات کارخانەیەک
تا بە دەستی خۆی ڕەنێو بێ بەرهەم و کرگاری کورد

.....
بەر دەدەن گاجووتی لەڕ، سواری تراکتۆران دەبن
دێتە دەر بوورە و بەیار و بەندەن و نیساری کورد
کشتوکاڵ و جووت و گامان دێتە سەر باری لەبار
پڕ دەبێ تێر و جەواڵ و مشت دەبێ عەمباری کورد
.....
خەستەخانەشمان دەبێ، دوکتور و دەرمانیش فرە
ناکەوێ تازە لە کوچان خەستە و بیماری کورد
بەختیار و خوێندەوار و ساغ و تێر و پڕ دەبێ
دێتە دەر ماکەی نەهاتی و نەگبەتی و ئیدباری کورد
.....
دەست لە ئەستۆی یەک دەکەن ئازاد و شاد و بەختەوەر
کیژ و کوڕ، لاو و گراوی ، دلبەر و دڵداری کورد
بۆنی ڕزگاریت لە شیعری دێ چ جوانت هۆندەوە
ئەی هەژار، ئەی شاعیری تێکۆشەری ناوداری کورد
.....
(کۆتری پیکاسۆ کە موژدەی هێمنی هێنا، گوتی :)
مرد، بەسەرچوو، ڕۆژی ئیستیعباد و ئیستیسماری کورد
ئەی مەلی خۆش خوێنی ئاوارە و تەرە و بێ ئاشیان
موژدە بێ زوو دێیەوە ناو میللەتی ڕزگاری کورد
بولبولە سەرمەستەکەی باخی موکوریان ئەو چەلیش
تێر بخوێنە، دەنگ هەڵێنە تۆ لەناو گوڵزاری کورد
.....
خۆشەویستی میللەتی خۆتی لەبیر چۆن دەچییەوە ؟
چاوەڕێتە ئێستەکانە شاری بێ ئەغیاری کورد
ئەوژیانەی بێ تۆ ڕای دەبوێرێ "هێمن" مردنە
بێکەسێکە پاشی تۆ و پاشی سەرەک کۆماری کورد

مەهاباد 1332

*****

بۆسەی ڕۆژگار

نیمە ئاواڵێ لە گۆشەی بێکەسی دا خەم نەبێ
چاکە ئەو لێرەش وەفای هەر ماوە، سایەی کەم نەبێ

لاپەڕەی ژینم هەموو هەڵدەیتەوە تێیدا نییە
باسی فرمێسک و هەناسە وشیوەن و ماتەم نەبێ

ڕۆژگاری سپڵە بۆ من بۆسەیەکی نایەوە
نەمدی هەر تیرێکی دەیهاوێ، بەرەو سینەم نەبێ

ڕەنجی دووری دلبەرم بۆ کوشتنی من کافی یە
گەر لە دنیادا ئەمن هیچ مەینەتێکی دیکەم نەبێ

کوا دەزانێ چەند پەرێشان و پەشێوە حاڵی من ؟
ئەو کەسەی گیرۆدەیی ئەگریجە و پەرچەم نەبێ

ڕەمزی دڵداری لە زینێ فێر نەبوو یارم دەنا
کوا ئەویینداری وەفاداری وەکو من، مەم نەبێ ؟

کیژی شاریمان لەخۆی وەرگرتووە چارشێوی ڕەش
داخەکەم نەمدی لەوێ مانگێکی دەورەی تەم نەبێ

شادی جارێکی بە میوانی نەهاتۆتە دڵم
ڕەنگە خەڵوەتخانەیی خەم شوێنی نامەحرەم نەبێ

خۆم دەسووتێنم هەتا بەزمی خەڵک ڕۆشن بکەم
کێ لە ڕێی خەڵکا وەکوو شاعیر دەسووتێ، شەم نەبێ
1338

چارەنووسی شاعیر

بەهار بوو فەسڵی زستانم ئەگەر یارم دەگەڵ بایە
درۆیە گەر گوتوویانە بە خونچێکی بەهار نایە

لە بارانێ مەپرسە تا هەور بگرێ بەری ڕۆژێ
دەبێ بگریم هەتا ڕووی تۆ لە ژێر چارشێوی ڕەش دایە

هەناسەم لادەدا چارشێو و ڕووبەندی ڕەشت ئاخر
هەور هەرچەندە پڕ بێ کوا حەریفی قودرەتی بایە؟

لە ژێر سایەی برۆکەت دا حوکمڕانی دەکا چاوت
لە سایەی دۆخی شمشیرە کە حاکم حوکمی ئیجڕایە

لەسەر بەفرێ بەکار نایە وەکوو بیستوومە داوی ڕەش
لەسەر کولمەت ئەدی بۆ دڵگرە ئەو بسکە تاتایە ؟

هونەر ناتوانێ جوانی تۆ بەهیچ شێوێکی بنوێنێ
لە مەڕمەڕ چۆن دەتاشرێ هەیکەلی ئەو بەژن و باڵایە؟

بە ڕیشی بۆزەوە سوجدە دەبەم من بۆ جەماڵی تۆ
ئەدی بۆچی دەیانگوت دار کە پیر بوو تازە دانایە؟

بزەت نایێتە سەر لێو و بەزەت نایە بە حاڵمدا
ئەگەرچی زۆر لەمێژ ساڵە لە دووت دەخوشێم وەکو سایە

دەزانی بۆچی من هێندە پەرێشان و خەفەتبارم
لە بازاڕی ژیان غەیری هونەر نیمە چ سەرمایە

بە تونوش تووشی مەکتەب بۆ دەهاتم، من کە زانییام
خەفەت، مەینەت، کەسەر ، حەسڕەت، بەشی ئینسانی زانایە

لەگەڵ چارەڕەشی و دوورەبەشی و نەگبەت دەبێ هەڵکەم
لەمێژە چارەنووسی شاعیرانی کوردی هەر وایە

1338

*****

هێلانەی بەتاڵ

نییە باکم ئەگەر زاڵم شکاندوویەتی باڵی من
ئەوە سەختە کە وا ناگاتە گوێی کەس ناڵە ناڵی من

بەهار هات و تەبیعەت حوکمی ئازادی مەلانی دا
لەناو کونجی قەفەس دا دیارە چۆنە ئێستە حاڵی من

لە گوڵزارێ وڕینگەی بولبولی سەرمەست و شەیدا دێ
بەڵام نایە جریوێکیش لە هێلانەی بەتاڵی من

لە سەر ناچێتە دەر ساتێ خەیاڵی بسکی خاوی تۆ
ئەگەرچی تێگەیشتم چاوەکەم ، خاوە خەیاڵی من

ئەرێ ئەی ئاسکی ناسک ! هەتا کەی دەستەمۆ نابی؟
ئەرێ پیرۆزەکەی خۆشفەڕ ! هەتاکەی نایە ماڵی من ؟

گوتت: بۆت دێمە جێژوانێ، هەزار سوێندت بە شاڵم خوارد
لە ئاهی ئاشقانەی من بترسە ، نەک لە شاڵی من

کە ماڵت بێ ، کەماڵت بۆ چییە لەو شارە وێرانە
کە ماڵی دەوڵەمەندی دی، گوڵم نەیویست کەماڵی من

ئەگەر دەیزانی مانای خۆشەویستی ئەو کچە کوردە
بە سەد یاقووت و گەوهەر نەیدەدا فرمێسکی ئاڵی من

ڕەش و تار و درێژ و پڕ لە ئازار و خەم و دەردە
بەڵێ شەوگاری دووری بوو سەراسەر ژینی تاڵی من

مەهاباد 1339

ماچی شیرن

بە منداڵی لە لێوی ئاڵی تۆم ئەستاندووە ماچێ
بە پیریش لەززەتی ئەو ماچە شیرینەم لەبیر ناچێ

بە سەد دوکتور و دەرمان و پەرستار ناکرێ چارەی
کەسێک تیری مژۆڵی ئەو کچە کوردەی لە دڵ ڕاچێ

دەکا گیرۆدەتر پیرانی دڵتەڕ ئەو کچە کوردەی
بچێتە مەکتەب و بسکی بە مۆدەی تازە هەڵپاچێ

خەم و دەردی زەمانە پیری کردم ، وشک و بێ زەوقم
کە شاعیر وشک و بێ شۆر بوو ، لە نێو خەڵکی دەبێ لاچێ

لە گۆشەی بێکەسیدا ئێستە وا دڵتەنگ و خەمبارم
نییە باکم ئەگەر ماڵم بە جارێکی بە قوڕ داچێ

بەشی کوردێکی زانا لەم وڵاتە مەینەت و دەردە
ئەوەی نەت ویست، بڵێ ڕەببی بە دەردی کوردی زانا چێ

لەناو بازاڕی ئەوڕۆکەی ئەدەبدا شیعری تۆ هێمن
وەکو پووڵی چرووکە، هیچ ڕەواجێکی نییە ، ناچێ

تەورێز 1338

****

گلێنەی شاعیر

ئەگەر خەرمانی عومرم ئێستەکە پاکی با بیبا
بە مەرگی تۆ مچوڕکیشم بە دڵدا نایە، با بیبا

هونەر گەر خۆی پەرێشانی نەبا لەم وڵاتەی دا
بەشی من بۆ دەبوو چارەڕەشی و خانەخەرابی با؟!

لە کوێ حاڵی من و تۆ وا دەبوو ئەی خۆ پەرست ئێستا
ئەگەر دونیا ئوسول و قاعیدە و نەزم و حیسابی با ؟!

بە جامێ بادە تێر نابم، ئەگەر مەیلت هەیە ساقی
گلێنەی خۆم دەنێرمە خزمەتت ، بۆم تێکە تا بیبا

وەبەر من نایەڵێ لێرەش مەی و ساقی جەنابی شێخ
دەنا لەولا شەراب و حوری با هەر بۆ جەنابی با

هەموو عومری ئەبەد، تێیدا نییە خۆشی دەمێک مەستی
خدر ئاوی حەیاتی بۆ چ بوو؟ فێری شەرابی با ؟

1340

*****

جۆلانە

چوومە لای دوکتۆر ، گوتی :
نەخۆشی دەردەکەت سەختە
گوتم: تۆ پێت وایە دەمرم؟
بەداخەوە، گوتی: وەختە
.....
ئەو دڵەکوتەی گرتووتە
پیاوی بەهێزیش بیگرێ
بێتوو ئاگای لە خۆی نەبێ
هێندە پێ ناچێ، دەمرێ
.....
پێکەنیم و گوتم دوکتۆر!
ناڵێم زانا و شارەزانی
بەڵام تۆ پزیشکی ویشکی
باری دڵداری نازانی
.....
دڵەکوتەم نییە، دڵم
جێی کێژێکی خانومانە
مندالە، ئۆقرە ناگرێ
بۆم دروست کردووە جۆلانە

1339

*****

تووڕەیی

ساقیا! کوشتمی خەم و مەینەت
دە وەرە لەو شەرابە مەستم کە
نامەوێ جام و ساغەر و پیاڵە
بەشی خۆم بۆ لە لوێچی دەستم کە
.....
وەرە ئەی نازەنین بەخێرا خۆت
گێژ و وێژم بکە بە بادە و مەی
با منی ڕەنجەڕۆ لە ژینمدا
هیچ نەبێ جارێکی بڵێم ئۆخەی!
.....
حاسڵی تێگەیشتن و زانین
چ بوو بۆ من، جگە لە کوێرەوەری ؟
سەردەمێکیش پەنا دەبەم بۆ مەی
تا بزانم چلۆنە بێ خەبەری
.....
لەو وڵاتە کەسێک لە خەو ڕابێ
بەشی چارەڕەشی و خەم و شینە
تێگەیشتم عیلاجی دەردی من
مەستی و شێتی و نەزانینە

1336

*****

گێژەڵووکەی خەزان

گێژەڵووکەی بەسام و توندی خەزان
کە پەلاماری دایە باخ و ڕەزان

دەشکێنێ نەمامی شلک و تەڕ
گوڵی بۆنخۆش و تەڕ دەکا پەڕ پەڕ

ئەو گوڵەی باخی پێ دەڕازاوە
داخەکەم ئێستە هەڵپرووکاوە

هەروەها دەستی بێ بەزەی تەقدیر
نایەڵێ چووک و گەورە، جوان و پیر

تازە لاوان لە خوێن دەگەوزێنێ
جەرگی دایکی هەژار دەبرژێنێ

زەبری توندی زەمانی بەدکار
شاری کردینە شاری پڕ ئازار

هەرچی دەیبینی دەس بە ئەژنۆیە
لە هەموو لاوە شین و ڕۆڕۆیە

بزە تۆ نابینی لەسەر لێوێ
چاوە فرمێسکی خوێن دەپاڵێوێ

سەربەقوڕ، مل بە کوێنە گەورە و چووک
خەنە شۆرایەوە لە پەنجەی بووک

مەرگی ئەو سێ جەوانە بێ مرادە
ماتەمی خستە ئەو مەهابادە

گەرچی یوسف ئەسیری بەندی گڵە
ئێستە لەو میسرە هەر عەزیزی دڵە

گەرچی بۆ خۆی خرایە چاڵی گۆڕ
شوێنەواری بەنرخی ماوە لە گۆڕ

خزمەتی خەڵکی زۆر بوو ئەو لاوە
جا چلۆن دادەمێنێ لەو لاوە ؟

گەر سولەیمان نەما لە کۆڕی خەبات
نەگەیشتووە بە ئارەزوو و ئاوات

زیندووە تا ئەبەد لەناو خەڵکی
چونکە بۆ کۆمەڵێک هەبوو کەڵکی

خزمەتی عیلمی کردە پیشەی خۆی
خوێندەوار کۆڕی شین دەبەستن بۆی

ڕەنگە شاگردی کوردی وریا و ژیر
دەرسی ئەو لاوەیان بمێنێ لە بیر

کاکە داود ئەگەر لە ڕێی ژیانا
گیانی شیرین و پاکی خۆی دانا

فێری کردین دەبێ لە کار کردن
نەبەزین تاکو سەردەمی مردن
.....
یادی دوو پیاوی چاکی زەحمەتکێش
یانی کاکە عەزیز و مام دەروێش

خەڵکی ئەو شارە قەت لە بیر ناکەن
خەڵکی ئەو شارە ئۆگری چاکەن

مەهاباد بەفرانباری 1341

*****

شەنگەبێری

شەنگەبێری! ساڵی ساڵان لە کوێستانێ، لەبەر مەڕی
بۆ مەڕ دۆشین هەڵت دەکرد ئەو باسکی سپی مەڕمەڕی
لەبەر هاڕەی گۆبەرۆک و گوارە و کرمەک و ژێرچەنە
نیوەڕۆیە لەبەر بێرێ کۆڕی مەڕی ڕادەپەڕی

کە ئێواران کەزیەت دەکردن سێ بەنگی و چاوت دەڕشت
بەو کەزی و چاوە نەرمانە، بێ ڕەحمانە شوانت دەکوشت
شەنگەبیزا بە سروەبا سوژدەی دەبردە بەر بەژنت
ئاخر تۆش هەوای کوێستانی ئەو کوردستانەت هەڵدەمژت

چێشەنگاوان لە دەراوان کە خۆت لێ دەکرد پێ خاوس
بە لەنجە و لاری کیژانەت شەرمەزار دەبۆوە تاوس
ئاهەنگی ژین و شادی بوو بەیانی کە تێکەڵ دەبوو
شمشاڵی من، خرمەی بازن، گرم و هۆڕی مەشکەی گاوس

شەنگەبێری گراوی خۆم، وێنۆسی جەماڵ و جوانی !
ئێستاش پاڵێنێ وەک جاران لە شوان و مێگەل دەڕوانی ؟
وا من پێشمەرگەم دەجەنگم بۆ وڵاتی لە تۆ شیرنتر
نەم دەدا بە تەختی شایی دەنا بەردەبێری شوانی

ڕاستە تۆ جوانی، لەباری، نازداری، شۆخی، نەشمیلی
کوڵمت گەشترن لە گوڵ و، خاڵت ڕەشترن لە زیلی
جیابوونەوەت دەردە، بەڵام تۆش دەزانی تامی نیە
ژوان و شەو ڕاو و دڵداری، ڕاز و نیازی بە دیلی

زۆری نەماوە بێتە بەر نەمامی هەوڵ و خەباتم
لە داگیرکەر پاک بێتەوە خاکی پیرۆزی وڵاتم
چەک دادەنێم، گۆچانەکەی جارانم هەڵدەگرمەوە
تۆ هەر بێری بە، من هەر شوان، فریشتەی تاسە و ئاواتم

چیا 1969

*****

گەرمەشین

بۆ شەهیدێکی کە گەوزیوە لە نێو خوێن دەگریم
بۆ هەڤاڵێکی کە چوو بێ سەر و شوێن دەگریم

بۆ هەموو پیر و جوانێکی لە سەر کوردستان
چوونە بن داری بەبێ وەی کە بشلوێن دەگریم

بۆ کوڕێکی نەبەزیوی کە لە سەنگەر دا مرد
نەک بە سەر شۆڕی و بێ شەرمی لە سەر نوێن، دەگریم

ماچ دەکەم ئەو مەچەکانەی بە کەلەپچەی دێشن
بۆو سەرانەی بە گرێی قەمچی دەگروێن، دەگریم

گەنجی کوردی وەکوو گەنجن کە لە هەردی خستن
دوژمنم، تاکوو نەزانم هەموو لە کوێن، دەگریم

شۆڕەژن سەربەقوڕ و گەورە کچیش مل بە کوێن
تا بمێنێ سەری بە قوڕ و ملی بە کوێن، دەگریم

بۆ ژنێکی کە لەسەر تەرمی کوڕی تاقانەی
شین دەکا، جەرگ و دڵی لەت لەت و توێ توێن ، دەگریم

دوور لە ئازادی، لە زیندانی ڕەش و بۆگەن دا
بۆ کەسانێکی دەژین چڵکن و دزۆێن دەگریم

بووکی کۆست کەوتوو دەبینم لە پەژارەی زاوا
سەری کوڵمانی دەڵێی زەردەیی سەر سوێن، دەگریم

بۆ پەنا سیلە و بن گیشە و جێ ژوانی چۆڵ
بۆ گراوی و کوڕە حەیرانی کە لێک جوێن، دەگریم

بۆ وڵاتێکی بە فرمێسک و بە خوێن دێرابێ
من کە سەیرانی دەر و دەشتی دەکەم، خوێن دەگریم

تا وەکوو مۆڵگە و پێ شێلی سوپای دوژمن بێ
کێڵگە پڕ پیتەکەم و بەندەنی بژوێن، دەگریم

تا گوڵاڵەی گەشی بۆنخۆشی ترۆپکی کوێستان
بە گڕی مووشەکی بێگانە بپرووێن، دەگریم

بەسیەتی دووبەرەکی و ملهوڕی و لاساری
تا برایانە هەموو پێکەوە نەدوێن، دەگریم

دەمەوێ ڕێگەیی ڕزگاری تەخت بکرێ دەنا
تاکوو نسکۆیە بەرن، تاکوو هەڵەنگوێن دەگریم

تا کرێکار و فەلا، ڕەنجبەر و ڕۆشن بیر
دەست لە یەک نەگرن و پیاوانە نەبزوێن، دەگریم

تا لە ژێر ڕەشبەڵەکی کیژ و کوڕی ڕق هەستاو
جەندەکی دوژمنی بەدکارە نەپەستوێن، دەگریم

تاکوو بۆ تۆڵەیی ئەو ڕۆڵە شەهیدانەی کورد
خەنجەری ڕۆڵەیی ئازا هەموو نەسوێن، دەگریم

تا بە داسی دەسی ئەو پاڵە بەکارەی کوردی
دڕک و داڵی سەری ڕێ گشتی نەدروێن، دەگریم

تاکوو نەسڕێنەوە فرمێسکی هەتیوباری هەژار
تا هەتیو لێوی وەکوو خونچە نەپشکوێن، دەگریم

تا بە دەستی پەری ئازادی لە سەر گۆڕی شەهید
گوڵە شللێرە لە گشت لایەکی نەڕوێن، دەگریم

1969

*****

شینی گۆران

هەر لە بۆتانەوە هەتا سۆران
هەموو سۆرانی شینە بۆ گۆران

هەر لە کوێستانەوە هەتا گەرمێن
یەخەمان دادڕاوە تا دامێن

لە جزیرەوە هەتاکوو بەحری ڕەش
نیە کیژێ سەری نەنابێ لە هەش

لە دیاربەکرەوە هەتا ورمێ
سەر بە قوڕ، مل بە کوێنە نێر و مێ

هەر لە کەرکووکەوە هەتاکوو سنە
شین و ڕۆڕۆ و فیغانی پیاو و ژنە

لە مەریوانەوە هەتا زێبار
وەک زریێبارە چاوی کوردی هەژار

هەر لە زاخۆ هەتاکوو کرماشان
پرسەیە، ماتەمە ، بە خۆدادان

لە مەهاباد هەتا سلێمانی
ناڵە ناڵە لە باتی گۆرانی

هەر لە بیجارەوە هەتا شەمزین
کچ و کوڕ، لاو و پیری کورد شەمزین

لە شنۆوە هەتاکوو سەنجابی
تووشی کوردێکی بێ کەسەر نابی

هەر لە هەولێرەوە هەتا پاوە
نەتەوەی کورد پەشێوە، تاساوە

جا چلۆن دەڵ بە خەم نەبین، نەگرین
جا چلۆن کۆڕی شینی بۆ نەگرین

شاعیرێک بوو بە نرخ و بێ وێنە
بیری ڕۆشن بوو، چەشنی ئاوێنە

شاعیرێک بوو بە جەرگ و هەڵکەوتوو
پێشرەوی گەل بوو نەک لە گەل کەوتوو

تاکی کەم بوو لە جوان پەرستی دا
وەکوو مێو بوو وشە لە دەستی دا

هەستی پاک، مێشکی تازە، بیری نوێ
شیعری پڕسۆز ، قسەی بەتام و خوێ

دڵتەڕ و خۆش خەیاڵ و ناسک بین
بە هونەر، شارەزا، وشە ڕەنگین

پێم پەری شیعر و مۆسیقا تۆران
بۆیە بردیانەوە سەرێ گۆران

یا خودای جوانی توورە بوو لێمان
ئەو چرایەی ڕەوا نەدی پێمان

ڕۆژگار گەوهەری وەبن گڵ دا
داخی ئەو مایەوە لە ناو دڵ دا

داخەکەم ئەو بڵێسەی دامرکا
کە خەریک بوو وڵاتی ڕوونتر کا

ڕۆیی گۆران ـ ی خۆشەویست ڕۆیی
شین و ڕۆڕۆی گەلی نەبیست و ڕۆیی

ڕۆیی بێ وەی گەلی بگا بە مراد
ڕۆیی بێ وەی ببینێ کورد ئازاد

ڕۆیی ئاواتی بردە بن گڵی ڕەش
ڕۆیی کورد ماوە بێ کەس و بێ بەش

حاجی، گۆران و پیرەمێرد مردن
«داخەکەم کوردی ئێمە هەر کوردن»

www.gagesh.com

کوردن و تووشی ڕۆژی تەنگانەن
مەردن و دیلی دەستی بێگانەن

مەهاباد 1962

*****

پەیامی ڕانەگەیەندراو

پەیامی من بە گوێی ئەم دولبەرە نازدارە ڕاناگا
نەسیم بێسیم دەبینێ، شل دەبێ، بەم کارە ڕاناگا

گوتی سەبرت هەبێ دووبارە دێمە دیتنت ، ئەمما
لە کورتی دا تەمەن، وا دیارە بەو کارە ڕاناگا

وەکوو پەروانە دەوری لێ دەدەن لاوانی خۆ وڵاتی
گوڵی ئێرە بە ژوانی بولبولی ئاوارە ڕاناگا

نەخۆش و دەردەدار و دڵ بریندارم، پەرستارێک
بە حاڵی ئەم دڵە پڕ ژان و پڕ ئازارە ڕاناگا

دەکەی ماچی دەم و لێوان ئەگەر هێز و گوڕێکت بێ
دەنا جوانێک بە دەردی ئاشقی بێچارە ڕاناگا

هەتا کۆمتر دەبێ پشتم ، پتر هەڵدەکشێ مینی ژۆپ
ئیتر دەستم بە داوێنی کچی ئەم شارە ڕاناگا

دەبێ بولبول لە من فێر بێ غەزەلخوانی، بەڵام چ بکەم
گرفتارم ، چریکەم بەو گوڵ و گوڵزارە ڕاناگا

21 ـ 3 ـ 1975

جێ ژوان

ئەو پەنجەی وا لە بێ هێزی دەلەرزێ
کوشیویەتی مەمکۆڵەی باڵابەرزێ

ئەو ددانەی ئێستێ نەماوە تاقی
گەستوویەتی زۆرجار چەنەگەی ساقی

ئەو چاوانەی سۆمایی لێ بڕاوە
هێند لە جوانان داگیرا، داگیراوە

ئەو لێوەی وا ئێستێ باری گرتووە
کوڵمەی نەرم و نۆڵی یاری گرتووە

ئەو باهۆیەی زەمانە لێی بڕی هێز
کام کیژ جوانە گرتوویەتە نێو ئامێز

ئەو دڵەی وا ژوانی دەویست و جوانی
ئێستا پڕە لە خەم ، لە نیگەرانی

ئەو پێیانەی شەرەزەی کردوە کوتر و کوان
ماندوو نەبوو قەت لە هاتوچۆی جێ ژوان

1969

*****

خانەنشین

بولبولێک بووم لە ڕکەی دا بە بەهاری ڕەنگین
دوور لە گوڵزار و لە دیداری گوڵاڵە و نەسرین

کازیوە، بۆ لک و پۆپی گوڵی باغێ دەفڕیم
پەڕ و پۆم پێوە نەما ، نیمە ئیتر هێزی فڕین

دەستی ئەو ڕاوکەرە بڕزێ کە بڕی باز و بڕست
سووڕی سوورگوڵ بدەم و ڕوو بکەمە مێرگی شین

من چریکەم هەموو سووچی چەمەنی پڕ کردبوو
ئێستە نایە لە گەرووم بێجگەلە ناڵەی خەمگین

من کە شینگێڕی هەموو سوورە گوڵی پەڕپەڕ بووم
ڕەنگە هەر دڕکی پەڕیو لێرە بکا بۆ من شین

من کە بۆ دیتنی گوڵ هێڵی سنوورم دەپەڕانە
هەر لەسەر هەق گوتنی ڕووتە کرام خانەنشین

شاوەڕیخنە دەگەڕێ وا لە دەراوی چۆمەڵ
دینی دینی گوڵە ئەو بولبولی دڵ پڕ لە ئەوین

تازە دڵخەستە و پەڕبەستە و بێ دەستەم من
وەرە دەر ڕاوکەری دڵڕەق لە کەلێن و لە کەمین

تێپەڕێ هێندە بە ناخۆشی ئەگەر ژینی درێژ
خوزگە، سەدخۆزگە بەوانەی کەم و ئاسوودە دەژین

شیلاناوێ 1982

بارگەی یاران

دێت و ڕادەبرێ وەکوو سەروی ڕەوان من چبکەم ؟
کە بە قوربانی نەکەم ڕووحی ڕەوان من چبکەم ؟

قەدی ئەو شۆخە وەکوو دووخ و خەدەنگە، ئەفسووس
پشتەکەم کۆمە وەکوو ماڵی کەوان من چبکەم ؟

تازە هەنگاوی شلم کوانێ دەبێ بۆ شەو ڕاو
جوانە، زۆر جوانە بەڵێ ڕەوتی کەوان من چبکەم ؟

زەبری ئاوزەنگی بڕا و شل بووە دەستی جڵەوم
دێ دەنا پڕمەیی بۆر و بدەوان من چبکەم ؟

ژوانی خۆشی هەڕەتی لاوەتی دێنێتە خەوم
کاتی ئاویلکە دەگەڵ زیندە خەوان من چبکەم ؟

شەو هەتا ڕۆژێ لە بەر ئێشی لەشم ناڵەم دێ
دێتە گوێم دەنگی «گەلۆ» و «نیوەشەوان» من چبکەم ؟

بارگەیان تێکەوە پێچا و بەڕێ بوون یاران
لە دنێ وا بەتەنێ پاشی ئەوان من چبکەم ؟

ژیانی من ئێستە وەکوو خۆری دەمی زەردەپەڕە
پێم نەما تین و گوڕ و هێز و تەوان من چبکەم ؟

سروە هات خونچەگوڵی باخی ئەدەب پشکووتن
باخەوانی گەرەکە تازەجەوان، من چبکەم ؟

ئاو نەبوو ئەودەمە هێمن مەلەوانی کورد بوو
ئاو شوکر زۆرە، وەرن زوو مەلەوان، من چبکەم ؟

*****

ناسۆری تەشەنا

وەرە مەیگێڕ دەمەوێ ئەوشۆ خەمی دڵ کەم کەم
لووزەوم بەردە سەرێ نامەوێ جورعەی کەم کەم

تەشەنا بۆتەوە ناسۆری دەروونم دیسان
زامی کۆنە و بە مەیی کۆنی دەبێ مەڵهەم کەم

مشت و ماڵی دەوێ ئاوێنەیی ژەنگاوی خەیاڵ
مەست و گێژم کە، هەتا گاڵە بە جامی جام کەم

ئێستە بۆ چاری خەمم گۆشەیی مەیخانەیە جێم
من کە ڕۆژێک دەمەویست میللەتەکەم بێ خەم کەم

تا نەڕووخاوە، بڵا پڕ بێ لە خۆشی و مەستی
تازە پێی ناوێ ئەمن هۆدەیی خۆم مەحکەم کەم

چۆن نەبەم بۆ مەی و مەیخانە پەنا تێ گەیوم
لەو وڵاتە هەموو شت زۆرە، بەنی ئادەم کەم

پیر و زورهانم و ئێستاش دەڵەکەم هەر دەیەوێ
سەر و ماڵم بە فیدای خاڵ و خەت و پەرچەم کەم

داستانی مەم و زین کۆنە، کچێکم گەرەکە
شلکە ڕانی بکوشم بۆنی لە سینگ و مەم کەم

من لە جوانی دەگەڕێم، تێپەڕە زستانی دزێو
کچ کە ڕووم نادەنێ، با سەیری گوڵ و شەونەم کەم

شەڕەبایە لە چیاکان و هەوا تووشە دەنا
وەکوو شێتان دەمەویست ڕوو لە چیای ئەستەم کەم

مەهاباد 1968

*****

مەتەرێزی شەرەف

لێرەش لە نێو ئەو لێڕ و شاخ و بەردە
لێرەش لە گەڵ ئەو هەموو داخ و دەردە

لێرەش لە نێو شۆڕشی خوێناویدا
لێرەش لە سەرکەوتن و تەنگاویدا

لێرەش لە نێو زەبر و زەنگی زاڵمدا
لە نێو ساچمە و دووکەڵی ناپاڵمدا

لێرەش لە نێو گڕ و ئاگر و ئاسندا
لە بەرامبەر تانک و تۆپی دوژمندا

لێرش لە نێو دەریای ڕقی بێ بەستێن
لێرەش لە نێو کوڕانی تۆڵە ئەستێن

لێرەش لە نێو شەپۆلی خوێن و کەف دا
لێرەش لە نێو مەتەرێزی شەرەفدا

خۆشەویستم لەبیرم ناچی تاوێ
دەم فڕێنێ باڵی خەیاڵم تا وێ

هەرچەند دوورم ، بەڵام خۆش بێ خەیاڵم
ئاوارە نیم وا دەزانم لە ماڵم
.....

هەر بینا دیت ڕمی کۆشکی زۆرداری
گەیشتینە لوتکەی چیای ڕزگاری

ڕەوی تەمی خەم و مژی پەژارە
بووژانەوە ئەو هەتیوە هەژاراە

کوتکی کاوە و هێزی پێشمەرگەی دڵسۆز
ڕۆژی ڕەشی کردە نەورۆزی پیرۆز

مێشکی پڕا ئەژدەهاکی مێشکخۆر
جەللادەکەی ئەستۆی کەوتە بەر ساتۆر

گیرا، ڕووخا، خاپوور بوو قەڵای سەختی
وەبەر پێلاقان درا تاج و تەختی

هەترەشی چوو ئەرتەش لە ترسی لاوان
خوێڕی بەزین، هاتەوە ڕۆژی پیاوان

نەترەی نەما دوژمن لەبەر پێشمەرگەم
لە گشت لاوە هەڵات و نەیگرت بەرگەم

زۆردارت دی هەڵاوەسرا سەرەوبن
ئۆخژنی هات دڵی گەرمی بێوەژن

خوێنرێژت دی گەوزی لە نێو خاک و خوێن
ڕازایەوە گڵکۆی شەهیدی بێ شوێن

تووانەوە دەسبەند، کەلەپچە، زنجیر
کرانەوە دەرکی قەفەز لە یەخسیر

ئەستراوە فرمێسکی ڕۆڵە کوژراو
ئەستێنراوە تۆڵەی بێ کفن نێژراو

بزەی هاتێ لێوی لە خۆشی بێ بەش
جلکی گۆڕی سۆرانی شین، بەرگ ڕەش

لە شینگایان گەڕا گەڕی ڕەشبەڵەک
(شەم) و (شەمزین) گرتیانەوە دەستی یەک

گەڕانەوە ئاوارە بۆ جێژوانان
گرانەوە لە خەنە پەنجەی جوانان

جا ئەو کاتە بە هەتوانی ئازادی
ساڕێژ دەبێ برینی نامرادی

چیا 1347

*****

ئامێزی ژن

جاران پەناگەی شەوانم
ئامێزی ئاوەڵای ژن بوو
گەرمی و نەرمی ئەو ئامێزە
مایەی حەسانەوەی من بوو
.....
دەردی ژیان، ڕەنجی خەبات
ماندووبوونی ڕۆژی ناخۆش
بە شەو لە ئامێزی ئەودا
هەمووم دەکردن فەرامۆش
.....
نیگای چاوی، بزەی لێوی
برینی دەکردم ساڕێژ
برینی ئەو دڵەی، دوژمن
بە تیر دەیکرد دابێژ دابێژ
.....
نازی، تۆرانی، زیزبوونی
لاواندنەوەی ، ئاشت بوونەوەی
هەموو لە جێی خۆی شیرن بوو
زۆر سەختە لەبیر چوونەوەی
.....
بەڵێ سەختە، یەکجار سەختە
دووری لە ژن ، نامرادی
بەڵام لە ژن خۆشەویست تر
لە لای من ئەتۆی ئازادی

1349

*****

www.gagesh.com

شەپۆلی تۆڵە

کوردە! ئەی کوردی لەخۆشی بێ بەش
بەس نییە کۆیلەتی دێوەزمەی ڕەش؟

بازۆێ ئەسپی هەوەسی خۆی هەروا
بتگرێ ، بتگوزێ وا بێ پەروا؟

ئەو(قزل قەلعە) کە بۆتە (باستیل)
هەر دەبێ پڕ بێ لە یەخسیر و دیل؟

تاکو کەی نەشکێ کەلەپچە و دەسبەند؟
زەجر و ئازار و ئەشکەنجە تا چەند!

خوێنی لاوانی بە بیر و بڕوا
هەر دەبێ بڕژێ، بەفیڕۆ بڕوا؟

هەڵوەرێ گەوهەری فرمێسکی هەتیو
دەربەدەر بێ کوڕی ئازا و نەبەزیو؟

بێوەژن تەڕ بێ بە گریان چاوی
کچ نەبینێتەوە شۆڕە لاوی ؟

.....

وەختی وەی هاتووە خۆت ڕاپسکێنی
تۆڵە وەرگریەوە، هەقت بستێنی

ڕاپەڕە، هاتەوە، دووبارە هەلت
سەر و ماڵت بکە قوربانی گەلت

کۆبەوە، ڕێک کەوە، لێک بەستە پشت
ڕاکە مەیدانی خەبات گورج و گشت

هاتەوە کاتی خەباتی شێلگیر
هەڵبڕە بەندەک و کۆت و زنجیر

کوڕ بە، ئازا بە، نەبەز بە، ڕۆڵە!
گژەبای ڕەق بە، شەپۆلی تۆڵە

تووڕە بە، سوور بەوە لێی وەکو پولوو
ئاگری دە وەکو پووشەڵ و پوشوو

****

ئەو لە خوێن مژتنی تۆ تێر نابێ
تۆ دەبێ بۆ بەزەییت پێی دابێ ؟!

لە هەموو لایەکەوە پێی دادە
ڕاوی نێ، زوو لە وڵاتی ڕادە

دەس و خەنجەر کوتوپڕ ڕاکە سەری
وەدەری نێ، وەدەری نێ، وەدەری!!

هەڵمەتی بۆ بەرە وەک شێری دڕ
لەشکری لێ بکە، دابڕ دابڕ

کۆستەکی خەنجەری تۆ بترازێ
ئەو بە سەرنێزە کۆڵە نا نازێ

ویزە گوللەی چەکی تۆی بێتە گوێ
ناپەڕێبێ لە سنووریشت سوێ

بیتەزێنە بە پەلاماری توند
بیبەزێنە لە چیا و شار و گوند

بەندەن و دەشت و چڕی لێ بتەنە
نەوەکوو دەرچێ، پڕی لێ بتەنە !

مەپرینگێوە لە ئاگر و ئاسن
تێدەگەی چۆن بە گەلت ناناسن ؟!

تاکو شۆڕش نەکرێ توند و تیژ
تاکو سەنگەر نەگرێ لاو و کیژ

نادرێ مافی گەلی کوردی دلێر
هەردەبێ وا لە قەفەز دابێ شێر

ئەو ڕق و قین و بەگژداچوونە
تاقە ڕێگایەکی ڕزگار بوونە

1949

ترۆپکی ڕزگاری

ڕێبوارێکم ئازا و بە زیبک و زاکوون
دەبڕم چۆڵ و چیا و پێدەشت و بێروون
بەرهەڵستم دەکەم هەپرون بە هەپروون
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....
کەند و کۆسپ هەنگاوم پێ ناکا شل
بێتە سەر ڕێم هەزاران گابەردی زل
بەهێزی شان و باهۆ پێیان دەدەم تل
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....
پێم گرتەوە، دەرچووم لە دارە دارە
ڕێم گرتەوە، ڕێگای (قازی) و (ئاوارە)
نامترسێنێ گوللە، پەتک، سێدارە
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....
بەو خوێنانەی لەو ڕێبازە ڕژاوە
گوڵی ئاڵی سەربەستی کورد ڕواوە
منیش بە دڵی پڕ لە هیوا و بڕواوە
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....

ڕۆڵەی کوردم فێری هەوراز و لێژم
تا زوو بڕۆم زیاتر ئارەق بڕێژم
کورت تر دەبێ ڕێگای دوور و درێژم
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....

ناڕەومەوە لە داوەڵ و تارمایی
زۆرم دیوە بوولێڵ و تاریکایی
دێنم بەو شەوگارە ڕەشە دوایی
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون
.....
من پەروردەی بن سێبەری ئەشکەوتم
گەلێک جاران لە چاڵاوی ڕەش کەوتم
هاتمە دەرێ، هەدام نەدا ، نەسرەوتم
دەڕۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی ڕوون
دەڕۆم ، دەڕۆم تا ترۆپکی ڕزگار بوون

1350

*****

گاووگەردوون

شەتەک درا لە دار دەرنگانی شەو
لاوێک لە سەر ڕزگار بوونی وەتەن
وێڕای تەقەی دەسرێژی دەستەی ئاگر
دێوەزمەی ڕەش دەیگوت و پێدەکەنی:
جێژنی شایان گاو و گەردوونی دەوێ
خوێنی گەش و فرمێسکی ڕوونی دەوێ
.....
هەڵوەری فرمێسکی دڵسۆزانی گەل
خوێنی شەهید ئاڵی کردەوە وڵات
بەڵام لە گەڵ شین و شەپۆڕ و گریان
بۆڵە بۆڵی دێوەزمەکە هەر دەهات:
جێژنی شایان گاو و گەردوونی دەوێ
خوێنی گەش و فرمێسکی ڕوونی دەوێ
.....
گوللەی ستەم دابێژ دابێژی دەکرد
سەری پڕ ئەوین و دڵی پڕ لە هەست
لە گۆڕستانی کۆنی پێرس پۆلیس
خوێن دەڕشاوە و دەیخوێند کوندی شومی مەست:
جێژنی شایان گاو و گەردوونی دەوێ
خوێنی گەش و فرمێسکی ڕوونی دەوێ

1350

*****

گۆمی خوێن

عەزیزم بۆچی تۆراوی لە خۆڕا ؟
چ قەوماوە ؟ دڵی تۆ بۆچی گۆڕا ؟

ئەتۆ وا زوو لەبیرت کردم ئەمما
فەرامۆشت نەکەم شەرتە لە گۆڕا

لە من ڕا خۆ خەتایەک ڕووی نەداوە
ئەدی بێ مەیلی بۆ ڕووی دا لە تۆ ڕا

ئەسیری کەزیەتە کۆتری دڵی من
دەبێ حاڵی چ بێ کۆتر لە تۆڕا ؟

سەر و ماڵ و کەماڵ و بیر و هۆشم
لە نەردی عیشقی تۆ دا پاکی دۆڕا

لە چاوم دێ بە خوڕ فرمێسکی خوێنین
کەچی ئەم گۆمە خوێنە هەڵنەچۆڕا

من و لاشەی پەپوولە ماینەوە و بەس
شەوی دووری، شەمیش تواوە لە گۆڕا

1954

*****

موو ناپسێنم

ئەمن دەمگوت لە دنیا تا بمێنم
لە بەر کەس ئەستەمە سەر دانوێنم
کەچی ئێستا لە داوی بسکی تۆ دا
گرفتارم گوڵم ، موو ناپسێنم
.....
ژیانم پڕ لە ڕەنجە و نامرادی
بە هەڵکەوتیش نەهاتم تووشی شادی
دڵم هیند تەنگە هەر جێی تۆ دەبێ و بەس
ئەتۆش مەحکوومی حەپسی ئینفیرادی
.....
قەرار بوو بێی لە گەڵ خۆت شادی بێنی
نەهاتی، گەرچی پێت دابووم بەڵێنی
لەناو کورد دا نەبوو پەیمان شکاندن
لە کوێ فێر بووی گوڵم پەیمان شکاندن ؟
.....
ئەگەرچی ڕۆیی ، قەت ناچی لە یادم
دەکەم یادت ، بە یادی تۆوە شادم
کە بارگەت بۆ هەوار تێک نا عەزیزم
شکا ئەستووندەکی تاوڵی مرادم
.....
شەوانە هاونشینی جامی بادەم
بە بادە با پەژارە و غەم بە با دەم
کە دەستی ڕۆژگار بای دا سەری من
سەری شووشەی شەڕاب وا چاکە بادەم

*****

دایکی نیشتمان

لە کاتی نیوەشەو دا بوو شەوێ دی
ژنێکی پیر و ڕەشپۆشم لە خەو دی
بە پارێز چوومە پێش لێی و گوتم پێی
چکارەی دایە پیرە، پێم بڵێ کێی ؟
لەبەر چی وا دژ و داماوی دایە
چ قەوماوە کە وا شێواوی دایە ؟
چیە؟ چۆنە لەبەر تۆ دا جلی ڕەش ؟
سەر و شان و ملت بۆ ناوەتە هەش ؟
.....
گوتی : نازانی ڕۆڵەی هیچ نەزانم
ئەمن کێم؟... ڕۆڵە ، دایکی نیشتمانم
لە تاوی ئێوەیە وا مات و گرژم
لە سوێی ئێوە دەسووتێم و دەبرژێم
دەبینم ئێوە داماو و هەژارن
کز و خەمبار و زار و لێو بە بارن
منیش بۆیە پەرێشان و پەشێوم
دەبینی باری خەم نیشتوە لە لێوم ؟
نەخۆشن ئێوە، بۆیە من نەخۆشم
ئەسیرن ئێوە، بۆیە ڕەش دەپۆشم
.....
بە قوربانت دەبم ئەی دایکی دڵسۆز
مەبە چیدیکە تۆ دڵتەنگ و ئاڵۆز
تەماشاکە کوڕی تۆ شادن ئێستا
هەموو سەبەستن و ئازادن ئێستا
...
دەزانم ڕۆڵەگیان خەڵکی مەهاباد
لە ژێردەستی کران ڕزگار و ئازاد
بەڵام ڕۆڵەم برای ئێوە لە سەقز
تەماشاتان دەکەن داماو و سەرکز
چ شەرمە کاری ئێوە پێکەنین بێ
بەڵام کاری ئەوان گریان و شین بێ
ئەگەر پێت خۆشە جلکی ڕەش نەپۆشم
بکەن ئازاد کوڕانی دیم و خۆشم
.....

لەبەر خۆت دارنە دایە جلی ڕەش
دڵت ڕوون بێتەوە کوڵمەت ببێ گەش
هەنیسکان بەس بدە چیدی مەکە شین
ببینە بەیڕەقی سوور و سپی و شین
ببینە (پێشەوای) مەشهووری ئێمە
ببینە تۆ ڕەئیس جمهووری ئێمە
ببینە هێزی پێشمەرگە و بزانە
کە نووکی نێزە شمشێری ئەوانە
لە ژێردەستی دەکا ڕزگار و ئازاد
تەواوی کوردەواری وەک مەهاباد

مەهاباد 1946

*****

بلوێری شوان

نیوەشەوە، دنیا خامۆش
دێتە گوێم ئاهەنگێکی خۆش

ئاهەنگێکی گیان پەروەرە
شادی هێنە، خەفەت بەرە

ئاهەنگێکی دڵنەوازە
تارە؟ یۆڵۆنە ؟ یا سازە ؟

نا ... نا ... ئاهەنگی بلوێرە
جا وەرە گوێی بۆ ڕادێرە

هەزار خۆزگەم بە خۆت شوانە
کە بەو مانگە شەوە جوانە

دانیشتووی لەسەر ئاوهەڵدێر
پەنجە دەبزێوی لە بلوێر

دەگەڵ تەبیعەت هاودەمی
شادی، بەکەیفی ، بێ خەمی

ئاغاش بە نۆکەر ناگری
وەک من لە داخا نامری

وەرە شوانە هەموو شەوێ
نیوەی شەوێ، کاتی خەوێ

لەو کێو و نواڵە زەنوێرە
تێی تووڕێنە لەو بلوێرە

لە سەر ترۆپکی ئەو کێوە
پەنجە لە بلوێر ببزێوە

با کێوەکە دەنگ داتەوە
شاعیریش خەو بیباتەوە

هەواری گرماویلە 1947

*****

کورد و ئازەربایجانی

تێپەڕی ئەییامی دیلی، ئێستە هەنگامی ژیانە
خۆی مەڵاس دا مامە ڕێوی نۆبەتی شێری ژیانە
هەرچی پێت دەکرێ بکە ئەی دوژمنی خوێڕی و بزانە
باوی لاوی کورد و تافی گەنجی ئازەربایجانە
خۆی لە خوێناو دا دەبینێ هەر کەسێک دوژمنی وانە

با لە قوڕ نیشێ و لە هەش نێ دوژمنی وان پیل و شان
چونکە ئەو ڕۆ یەکتری گرت کورد و ئازەربایجانی
ئەوکی ئیستیعماریان گرت وەک بەڵاکەی ناگەهانی
تازە بەربوونی مەحاڵە تا نەدا یەکجاری گیانی
سوعبەتی پێ ناکرێ پەنجەی بەهێزی ئەو دوانە

ئەو کەسەی چەندێک لەوەی پێش لێی دەدا لافی خودایی
نەی دەهێشت ئێمە هەمان بێ قەت لە گەڵ یەکتر برایی
کوانێ لە کوێیە ببینێ پۆلی پێشمەرگە و فیدایی ؟
تێ بگا نای بێ لە دەست ئەو نۆ جوانانە ڕەهایی
ئەم کوڕی سمکۆی دلێرە، ئەو نەوەی سەتتارخانی

لاوی ئازای کوردەواری نێرەشێری کاتی جەنگە
گەنجی ئازەربایجانی وەک پڵەنگی تیژچەنگە
تێ گەیشتن نۆکەری بێگانە بۆ وان عار و نەنگە
پەنجەیان ئێستا لەسەر شیرە، لەسەر ماشەی تفەنگە
هەر بە ئاستەم بێتە ڕوو بێگانە دەکرێتە نیشانە

کۆشکی زۆرداری جمیوە، هەر نەماوە زوڵم و بێداد
وەک بەهەشت خەملیوە خاکی پاکی کوردستانی ئازاد
موڵکی ئازەربایجانیش بۆتە مەعموور و ئاباد
دوژمنی بێگانە بت بینم هەمیشە پەست و ناشاد
چۆن ببوویە باعیسی وێرانی ئەم دوو خاکە جوانە

کورد و ئازەربایجانی هەر دوو داوایان ڕەوایە
هەر بژین و پایەدار بێ یەکیەتی ئەم دوو برایە
میللەتی ئێمە هومێدی زۆر بەکاری پێشەوایە
ئەو کوڕە ئازا و نەبەرد و مەردە بۆ میللەت قەڵایە
دەک بمێنێ تا ئەبەد ئەو کوردە زانا و قارەمانە

تەورێز 1947

کچی مەهاباد

لەباری، نازەنینی، نەرم و نۆڵی، دڵتەڕی، شادی
لە چاوی بەد بەدوور بی ئەی کچی کوردی مەهابادی

لە جوانی دا، لە پاکی دا، نیە هاوتات و نازانم
فریشتەی ئاسمانی، یانە پەروەردەی پەریزادی ؟

سەری کوڵمت گەشە هەر وەک گوڵی کوێستانی کوردستان
لە بەر بەژنت دەبێ سەر دانوێنێ خەڵفی شمشادی

دڵی سەد عاشقت کردە نیشانەی تیری موژگانت
کچی کوردی لە تیر ئاوێتنا مەعلوومە ئوستادی

بە شمشێری دوو ئەبرۆت جەرگی خەڵکی لەت دەکەی دیارە
دەزانی چەک لە کار بێنی، کچیش بی تۆرەمەی مادی

لە سوێیانت وەها دێوانە بووم چاومەستی خوێن شیرن
لە قەڕنی بیستەما ڕەنگە ڕەچاو کەم کاری فەرهادی

ئەوێستا تۆ لە وێ دیلی دەسی بێگانەی و ئەمنیش
لە دووری تۆ دەکێشم ڕەنج و دەرد و داخی بێ مردای

زەمانە (هێمنی) تۆی وێڵی دەشت و چۆڵ و سەحرا کرد
فەرامۆشی مەفەرموو، جار و بارە هەر بکە یادی
شێوەڕەزان   1948

*****

بابردەڵە

لەبەر ئازاری ژینی نالەباری
دەناڵێ بولبولی شەیدا بەزاری

بە سۆز و داخەوە دەیگوت فەقیرم
پەڕ و پۆم هەڵوەری، بێ وادە پیرم

مەلێکی فێری دارستان و لێڕ بێ
قەفەز پیری دەکا با شووی لە زێڕ بێ

تەلار و سەرسەرا و کۆشک چ دێنێ
کە کۆیلە وەرهەمی تێدا هەڵێنێ

لە گەڵ کازیوە بۆی نەفڕم چڵاو چڵ
نەبینم گوڵ، چلۆن ئارام دەبێ دڵ

چ خۆشە عیشق و سەرمەستی، چ خۆشە
چ خۆشە ژین بە سەربەستی، چ خۆشە

چ تاڵە کۆیلەتی و دیلی، چ تاڵە
بە کەم بێ ژینی وا پڕ ئاە و ناڵە

من و کونجی قەفەز ئەی داد و بێداد
ئەمن دیلم، قەلیش سەربەست و ئازاد

لە سوێی هێلانەکەم لەت لەت بوو جەرگم
لە تاوی گوڵ نەمام، نیزیکە مەرگم
دەبێ چەند بەرد لە هێلانەم کرابێ ؟
گوڵی سوورم چلۆن پەڕپەڕ کرابێ ؟

دەبێ چۆن فێر کرابێ باڵ بکا کل
لە بەر پلاری دوژمن بێچوە بولبول

دەسا ئەو ڕاوکەرە کوێر بێ لە چاوان
منی خستە قەفەز بێ سووچ و تاوان

چ ئینسافە ئەمن بەو دەنگی خۆشم
ئەسیر و دیل و زیندانی و خەمۆشم

بەڵام ئێستا قەلی ڕووڕەش لە گوڵزار
بە قارەقارِ دەدا گوێی خەڵکی ئازار

گوتم ئەی بولبولی خەمگینی دڵمەند
مەناڵێنە لە دەس داو و لە دەس بەند

بزانە تۆ، ئەوەی ئەهلی هونەر بێ
دەبێ یا دەس بەسەر یا دەربەدەر بێ

هونەرمەند و ژیانی خۆش مەحاڵە
هونەرمەند ڕەنجەڕۆیە، ژینی تاڵە

ورینگە خۆشەکەت بۆ تۆ بەڵایە
ئەتۆ خۆش خوێنی حاڵت بۆیە وایە

ئەگەر نەتبا ورینگە و دەنگی وا خۆش
بەڕەڵڵا بووی وەکوو ئەو ڕوو ڕەشە تۆش
منیش ئەی بولبولی بەندی وەکوو تۆم
وەها دوورم لە هیلانە و گوڵی خۆم

منیش وەک تۆ لە کیسم چوو گوڵی سوور
منیش هێلانەکەم لێکراوە خاپوور

منیش بابردەڵەی بەر گێژەڵووکەم
دەمێک لەو قوڵکە، تاوێک لەو چڵووکەم

منیش زۆرداری پرزەی لێ بڕیوم
منیش بەدکاری بواری لێ تەنیوم

منیش بێدادی شاباڵی شکاندم
بە ناکامی لە خوێناوی تلاندم

منیش چونکە بڕێک خاوەن هونەر بووم
هەمیشە ڕەنجەڕۆ بووم، دەربەدەر بووم

هەزار گۆوەند و سەد پەندم بەسەر هات
لە ئامێزم نەگرتوە بووکی ئاوات

هەزار سورکەم لە بن هەنگڵ دراوە
دەمم گیراوە، چاوم بەستراوە

لە ئامێزی گەرم بێ بەش کراوم
وەکوو تۆ تووشی ڕۆژی ڕەش کراوم

ژیانم پڕ لە ڕەنج و دەرد و داخە
ئەوە گیرساومەوە لەو کێو و شاخە
کەسێک نەی پرسی ، نەیزانی چلۆنم
لە یادان چوومەوە، چیرۆکە کۆنم

بە شەو ژان و پەژارەم دێنە پاڵێ
بە ڕۆژ ئۆقرەم نیە ساتێک لە ماڵێ

بەڵام هاودەردی ئازیزم هەتا هەم
وەکوو تۆ دەردی دڵ ناکەم لە دەس خەم

ئەمن پێم خۆش نیە ئاودەنگی قەل بم
ئەمن پێم خۆش نیە بێزراوی گەل بم

هەتا دوژمن نەگەزێنێ دە خوێنم
دەخوێنم بۆ گەلی خۆم ، هەر دەخوێنم

1948

*****

سنوور

ئەی ئەو کەسەی دەت پەرستم و لێم ونی
تۆ خودا نیە، تۆ خۆشەویتی منی
.....
لە ئاسمان نی تا وێت ڕانەگا دەستم
لە قاف نی کاڵەی ئاسنت بۆ هەڵبەستم
.....
تۆی لەمن ون کرد و منی لە تۆ دوور
ئەو بستۆکەی دوژمن ناوی نا سنوور

بەفرانبار 1351

*****

شەو و شەیتان

ئەستێرە یەک یەک ڕاخوشین
ڕەش هەڵگەڕا ئاسمانی شین

هەورێک شۆڕابەی بەرداوە
دەڵێی لە قیریان وەرداوە

تاریکانە، شەوەزەنگە
وڵات بێ هەست و بێ دەنگە

گوڕستانی خامۆشە شار
تێیدا نەماوە زیندەوار

نە ڕادەژێ گەڵای دارێک
نە دێ هەستی پێی ڕێبوارێک

هەرچی کۆڵان و شەقامە
دەڵێی کاولاشی بەسامە

دنیا دەریای بێ شەپۆڵە
لاو داماوە، جێژوان چۆڵە

پەردەی کۆشکان دادراوە
ڕۆچنەی کۆختانیش گیراوە

لە تالار و سەر سەرایان
بڕا تروسکەی چرایان

شەمی سەرچاکیان لابردن
مردووش هێندەی دیکە مردن

دامرکا، بوو بە ژیلەمۆ
لە ناو ئاگرداندا پشکۆ

ژیان ڕوو گرژە و مچ و مۆڕ
دێ بۆنی کفن و تات و گۆڕ

شەو زرینگاوە، ڕاشکا
شەیتان سامی لە خوا شکا

کەڵپی خوێناوی گڕ کردن
فریشتەی پشووبڕ کردن

خەم و خەفەت دادەبێژێ
شادی و ئازادی دەنێژێ

داسی مەرگ و نەمان دەسوێ
هەوەڵ گەوزی داوێتە کوێ ؟

دێن و دەچن بە ئەسپایی
لە چوارچرا چەند تارمایی

خێوی شەو و خودای شەڕن
بێچوە شەیتانی بەدفەڕن

ئاخ، دیسان سێدارە چەقی
کوردی چوە بن لەسەر هەقی

لەپڕ دەنگێکی نێرانە
نرکەی کوڕانە و شێرانە

پەردەی بێدەنگی دادڕاند
خەواڵووی لە خەو ڕاپەڕاند

خەڵک هەمووی ئەو دەنگەی بیست
دەیگوت پێشەوای خۆشەویست :

کە من مردم کورد نامرێ
دەس لە خەبات هەڵناگرێ

هاروژا وەکو پوورەی هەنگ
(مەهاباد) گۆڕخانەی بێدەنگ

لە دەور و بەری چوارچرا
هەزاران سەر لە قوڕ نرا

کام نازداری شۆخ و جوانە
دای لە خم لکی کۆڵوانە

لە چاوی کیژی مل بە کوێن
بە خوڕ دەهات فرمێسکی خوێن

شۆڕەلاو هاتە کۆڕی شین
ئەویش سۆرانی کردن شین

پیرەپیاو بانگ دەکا ڕۆڵە
لەبیر نەکەن تۆڵە، تۆڵە !

تێکڕا دەڵێن درشت و ورد :
کورد نەمرد، پێشەوا نەمرد

با تەرمیشی بخرێتە بن گڵ
چۆن یادی دەردەچێ لە دڵ ؟!

شاد بە ئەی پێشەوای نەمر
هەتن ڕۆڵەی ئازا و خوێنگر

بۆ فیداکاری ئامادەن
ڕێگای ڕاستی تۆ بەر نادەن

پەڕکووری ڕق ئەستوورە کورد
لەسەر تۆڵەی تۆ سوورە کورد

کچ و کوڕ و ژن و پیاوی
دەکا خەباتی خوێناوی

تا مافی ڕەوای دەستێنێ
ئاواتی تۆ وەدەست دێنێ

8،1،1351

*****

شەوگاری تەنیایی

هەتا نێڵەی نەیە ئاورگی دڵ، چەم پڕ لە نەم نابێ
هەتا نەم دا نەبارێ تینی ئەم ئاورگە کەم نابێ

لەناو ئاورینگ و ئاونگا شەوم ڕادەبرێ بێ هەمدەم
بەڵێ شەوگاری تەنیایی بەبێ فرمێسک و خەم نابێ

ستەمکاری منی دوور خستەوە لەو یارە شیرینەم
ئیتر من چۆن ڕقی زۆرم لە ئازار و ستەم نابێ ؟

ئەوی سەربەرزە لەم وێرانەدا تووشی خەم و دەردە
چیای سەرکەش ببینە قەت سەری بێ هەور و تەم نابێ

لە ناو دەریای خەیاڵم دیمەوە من گەوهەری نایاب
هەمە گەوهەر، ئیتر چاوم لە دینار و درەم نابێ

وەرە ناو باوەشی گەرم و گوڕ و پڕ تاسە و مەیلم
ڕەدیفیش تێک بچێ پێم خۆشە من دەستم لە مەم دابێ

وەرە با هەڵمژم ئەو لێوە شیرینەت بە کەیفی خۆم
لە پاش ئەو تاڵییە با من دەمێک شەکرم لە دەم دابێ

پەلەت بێ، چاوەڕێتم، زوو وەرە، بەس خۆت بخافڵێنە
هەزار جار « هێمن »یش بم بۆ ویسالت چۆن پەلەم نابێ؟!

14،1،1974

*****

ئارەق و تین

پێش ئەوەی گزنگی هەتاو
ترۆپکی چیا بنگێوێ
پێش ئەوەی شنەی بەیانی
بسکی بەرەزا ببزێوێ
.....
پێش ئەوەی قاسپەی خاسەکەو
لە زەرد و ما دەنگ داتەوە
پێش ئەوەی بولبول بخوێنێ
خونچە دەمی بکاتەوە
.....
پێش ئەوەی سێرەی هەڵۆیان
پەردەی بێدەنگی دادڕێ
پێش ئەوەی چورەپۆپنەکی
بەرەو ڕوناکی بفڕێ
.....
پێش ئەوەی شەمی سەرچاکی
ئاخر فرمێسکی هەڵوەرێ
پێش ئەوەی گژەبای تووڕە
ژیلەمۆی پەپوولە بەرێ
.....
پێش ئەوەی لاوی بەختەوەر
دەم ڕاگوێزێ لەسەر خاڵان
پێش ئەوەی شەوگەڕی دڵتەڕ
وەڕەز بێ لە ماڵەو ماڵان
.....
پێش ئەوەی بێری شل و مل
چاوی خەواڵووی هەڵبێنێ
پێش ئەوەی شوان مەڕی شەوێن
وەگێڕێ، بەردا دەسبێنێ
.....
پێش ئەوەی پۆلی نەشمیلان
شل شل داگەڕێن بۆ کانی
پێش ئەوەی سەرکانی و دەراو
ژاوەی بێ لە پەری جوانی
.....

پێش ئەوەی حاجی سەلەمخۆر
هەژارێک هەڵنێ بە تەماڵ
پێش ئەوەی ڕێچکە ببەستن
بۆ مزگەوتێ شان بە بەرماڵ
.....
پێش ئەوەی دەروێشی چڵکن
پەنجەی خەڵیفەی کوشیبێ
پێش وەی شێخ وەک تارمایی
بەرەو خانەقا خوشیبێ
....
پێش ئەوەی گزیری بەدفەڕ
لە دیوەخان پاروو بادا
پێش ئەوەی خاتوونێک بەناز
پەردەی کۆشکی ئاغا لادا
.....
من کاوی خۆم لە کار دیوە
من جەرگی زەویم دڕیوە
من شێلەگەم هەڵبڕیوە
من یەکسەریم ئاخنیوە
.....
من ڕێزە سواڵەم داناوە
شەغرە وێنجەم پێوە داوە
من گاگێرەم تێر کراوە
یاخۆیانم وەرگێڕاوە
هاوین و پایز و بەهار
هەتاو لێی نەداوم بێکار
.....
من جوتیارم، من جوتیارم
من لەگەڵ هەتاو هاوکارم
من بە ئارەق و ئەو بە تین
دامان ڕشتووە بناغەی ژین
باسکی من و تیشکی ئەوی
بژیودەستێنین لە زەوی
گەر جوتیار ئارەق نەڕێژێ
گەر هەتاو تیشک ناوێژێ
دانیشتووی ناو کۆشک و قەڵا
دەخۆن نانی گەڵا گەڵا؟
.....

بەلام حەیف ئێستاش لێرە
من برسیم و کەسێک تێرە
نە قەت ئارەقی ئەسڕیوە
نە قەت گەوزی هەڵبڕیوە
نە مەچەکی جەمام بووە
نە چۆڵەمەی لە جێ چووە
نە ئەنگوستی ڕاگیراوە
نە داسۆ لە چاوی داوە
نە دڵی پێی دڕ دڕ بووە
نە بن هەنگڵی خڕ بووە
نە کەفی دەر دا بە کڵۆ
نە پەنجەی دەری کرد دڵۆ
نە دەستی پاشبارەی ناسی
نە ساوێکی دا لە داسی
نە بە گەرما داهێزاوە
نە خەوی لە چاوی زاوە
نە بە سەرمایە تەزیوە
نە لە کای پایز خزیوە
نە نووسەکەی پێوە نووسا
نە لە بەر بارانێ خووسا
نە زوقمی بەسەر دا باری
نە لە قوڕ دا کەوت باری
نە دی شەو و شەونخوونی
نە چێشتی دەردی نەبوونی
.....
تاکەی وابم، تاکەی وابم
دەس بەتاڵ و ڕەنج بە با بم
تاکەی ڕەنجی شان و پیلم
بۆ دوژمن بێ، بۆ من دیلم؟
نا، نا ، تازە ڕاپەڕیوم
ناتوانن بدەن فریوم
ڕێبازی شۆڕش بەرنادەم
مەودا بە داگیرکەر نادەم
لە شان و باهۆی خۆم ڕادی
هەڵگرم ئاڵای ئازادی

****

فریشتەی پەڕیوە

سەرنجم گەر دەبڕمە بەژن و باڵات
کچی جوان! بۆچی ڕووگرژی چە قەیدی ؟
منم ئەو شاعیرە جوانی پەرستە
کە چاوی من جگە لە جوانی نەیدی
.....
بە منداڵی کە پەروەردەی چیا بووم
کەوم دی، پۆڕ و سوێسکە و ئاسکم دی
بە لاوچاکی لە شاری کوردەواری
کچم دی، نازەنین و ناسکم دی
.....
گەڕاوم چۆم و نواڵە و مێرگ و بژوێن
بە ماە و زەردی ئەستەم هەڵگەڕاوم
تەماشای سوێسن و بەیبوون و شللێر
بە دینی جوانی ڕاهێناوە چاوم
.....
لەبەر تاوێ لە سەرپشت ڕاکشاوم
لە دەم جۆگە لە سەر فەرشی وەنەوشان
لەسەر گوێسوانە کردم چاوەبڕکێن
لەگەڵ گەورەکچی بەردەرکی حەوشان
.....
بە ڕۆژی سارد و ساو دیومە بە زستان
تروسکەی بەفری بەر تیشکی هەتاوێ
شەوی هاوین لە نێو ئەستێرەکاندا
گەلاوێژم دەدی پڕشنگی داوێ
.....
لە ناو گۆم و گەرمک و چۆم و قۆپی
بە پۆلم دین قورینگ و سی و هەڵەتانج
لەبەر بێر و لە هاوێر و لە پاراو
گەلێکم دیوە کیژی شۆخی کرمانج
.....
لە مەیدان دیومە نێسکەی ئەسپی خۆشبەز
لەگەڵ دەست و جلیتی شۆڕە سواران
گەڕی شاییم لە پێش چاوی گەڕاوە
لەرەی مەم، سووکە ڕەوتی گوێ بە گواران
.....

خوڕینی شوور و بازی مامزم دی
شەپۆڵی گۆم و کەف هەڵدانی تاڤگە
بە مێرۆژ و سیاسووتی بەهارێ
گەلێک شەو ماومەوە تا ڕۆژ لە ڕاوگە
.....
لەسەر دوندی چیای سەربەرزی هەڵگورد
ڕەوی هەورم لە ژێر پێمدا بەدی کرد
تەماشای دیمەنی سەوزی وڵاتم
منی سەرسام و شاگەشکە و خەنی کرد
.....
بەهەشتە کوردەواری من، بەهەشتە
فریشتەم من ، فریشتێکی پەڕیوە
بە جوانی تۆ دەژیم لەم دوور وڵاتە
وەرە لێم مەبڕە ئەو تەنیا بژیوە
.....
بەڵێ تۆ کیژی، نازداری، لەباری
منیش پیرێکی زورهان و دزێوم
بەڵام شیرنترە لەو شەکرە لێوە
وشەی کوردی کە هەڵدەڕژێ لە لێوم

1351

*****

کاروانی خەبات

یادی سمایل شەریفزادە

زەردە پەڕێ، سوور بوو ئاسۆ
خەریک بوو سێرە هەڵگیرێ
لەباتی قاسپە قاسپی کەو
دەهات قرمژنی شێست تیرێ
.....
ئاوری بەردەدا لە بەندەن
گڕی خۆمپارە و بازووکا
کام گوڵەگەش بوو، کام گیا شلک
بەو بڵێسە هەڵدەپرووکا
.....
داوەستا لەو خڕ و شیوە
دووکەڵ و بۆگەنی باڕووت
نەمامی شلک و ساوا
بە دەسرێژ دەبوونە بزووت
.....
دەیشێلا هەڵاڵە و سوێسن
ناڵچەی پۆتینی ژاندارم
نێرکی بیزا و مەندۆکی تەڕ
دەپەڕین بە گوللەی گەرم
.....
کێوی لە حەوت کێوان تەقین
هەڵو دای لە شەقەی باڵان
کەروێشک تەمالی هەڵگرت
ڕێوی خوشی بۆ کەنداڵان
.....
کۆترەشینکەی قەدی شاخی
لوور بوونەوە ناو ئەشکەت
سوێسکە لە بن پنچک خزا
چۆلەکە لە جریوە کەوت
.....
خۆی لە زەندوڵان هەڵکێشا
لە ترسان مار بە پەلەپەل
لە پەڕ پەرۆچکەی ئاسمانێ
دیاری دا تارمایی خەرتەل
.....

هەر چوار تەنیشتی گیرابوو
لە سەنگەرێکدا بە تەنێ
ئەو لاوەی بەڵێنی دابوو
هەتا مردن چەک دانەنێ
.....
پشوو سوار و گەروو وشک
گەرم ببوو چەکی دەستی
بەڵام هێشتا نە لەرزی بوو
دڵی پڕ لە هیوا و هەستی
.....
هەرچەندە ئاڵقەی گەمارۆ
هەروا دەهات تەنگتر دەبوو
ئەستێرەی هیوای دەدرەوشی
تا وەخت دەرنگتر دەبوو
.....
پەندی کوردانەیە و کۆنە
کە شەو قەلاتی مێرانە
هەروا تاریکان پەیدا با
دڕی پێ دەدان شێرانە
.....
ڕووناکبیرێکی تا ئیمڕۆ
دەچوو بەرەو ئاسۆگی ڕوون
ئێستا هیوای بە بوولێڵ بوو
بۆ لە گەمارۆ دەرباز بوون
.....
بڵێسەی دا لوولەی چەکێک
تێک هەڵگلا لاوچاکی کورد
ئەفسەر یەک بەخۆی قیژاندی
(بەپیش! بە پیش! گلولە خورد)
.....
لە بن پەسیوان دەرپەڕین
هێزی ڕەش و ئەهریمەنی
دێرا بە خوێنی شەهیدێک
(کوردستان) مێرگ و چیمەنی
.....
دیسان خوێنی قارەمانێک
نەخشاندی ڕێگای ڕزگاری
دیسان لاپەڕێکی ڕەشتر
کەوتە سەر مێژووی زۆرداری

.....

دوا نیگای بڕیە لای ئاسۆ
بە مۆڵەق ڕاوەستا چاوی
شنەبای شەو هات، ئەستڕی
وەک پەنجەی جوانێک جواناوی

.....

لەناو خوێندا دەتلێتەوە
لاوی بەزیپک و بە سبات
بەڵام هەروا دەچێتە پێش
بێ وچان کاروانی خەبات

ڕێبەندانی 1351

*****

یادم بکە

لەودەمەی دا پیاڵە دەدرێن لە پیاڵە
لەو دەمەی دا لێوتان بە بادە ئاڵە

لەو دەمی دا کۆڕی شادی دەبەستن
لەو دەمەی دا سەرخۆش و مەستی مەستن

لەو دەمەی دا کە دەگرن باز و دەروان
لەو دەمەی دا دەس دەگێڕن لە بەروان

لەو دەمەی دا دەس لە بەژنان وەردێنن
لەو دەمەی دا بەرکۆژە دەترازێنن

لەو دەمەی دا گەڕی ڕەشبەڵەک گەرمە
لەو دەمەی دا دەکوشن کام پەنجە نەرمە

لەو دەمەی دا دۆ دەکەونە خۆ ڕانان
لەو دەمی دا کە دەکوشن گوڵمەی ڕانان

لەودەمەی دا تامەزرۆن لە جێ ژوانان
لەودەمەی دا بە خۆوە دەکوشن جوانان

لەودەمەی دا گڕ دەگرێ مەیل و تاسە
لەو دەمەی دا تێک هەڵدەنگوون هەناسە

لەو دەمەی دا کە دەمژن شەکرە لێوان
لەو دەمەی دا نەبێ لەمپەر و نێوان
لەو دەمەی دا پۆلی بێریان ڕادەبرن
لەو دەمەی دا کیژ چاوتان لێ دادەگرن

لەو دەمەی دا گوێ هەڵدەخەن بۆ تارێ
لەو دەمەی دا (ماملێ) دەڵێ قەتارێ

یادم بکەن، یادی منی دوور وڵات
یادی منی ڕێبواری ڕێگای خەبات

یادی منی بێ بەش لە خۆشی و شادی
یادی منی سەوداسەری ئازادی

2 ، 11 ، 1973

ڕەوەز ورد نابێ یادی سلێمان موعینی

زەوی! ئێستاش لە ڕووت هەڵدێ بدەی سوڕ؟
نەڕوخای ئاسمانی پیری پشت کووڕ؟

کە حاڵی زارمان ئاوادەبینن
کە ماڵی زاڵمان ئاوا دەبینن

کە مەرگی کاوەکانی چاک دەبینن
کە جەرگی کیژەکان پڕ چاک دەبینن

کە کۆڕی شین، بەهاری سوور دەبینن
"ئەمین"ی نا ئەمین مەئمور دەبینن

کە بووکی سووری بێ زاوا دەبینن
کرۆزەی بێ گۆنای ساوا دەبینن

کە سۆمایی لە چاو باوکان بڕاوە
بەرۆکی پیرەدایکان دادڕاوە

کە کوندی شووم لە گوندی کورد دەخوێنێ
کە گەنجی کورد دەگەوزێنێ دە خوێنێ

کە تەختی بەختی کورد بێ خێو دەبینن
"سولەیمانی" ئەسیری دێو دەبینن

بناری لێژ و ناهەمواری هەڵگورد
دەبینن بۆتە دەشتی کەربەلای کورد

بە ناهەق خوێنی تێکۆشەر دەڕێژن
شەهیدی بێ سەر و بێ شوێن دەنێژن

.....
بەڵام با تێ بگا ئەو دوژمنەی پەست
ڕەوەز ورد ناکرێ هەرگیز بە داردەست

دەبێ کوند هەر بەرەو وێرانە بفڕێ
هەڵۆ لەو کێوە سەربەرزانە نەبڕێ

1358.2.27

فرمێسکی ڕونوو

تۆ گوتت: " من ئاشقی سەوداسەر و دینم دەوێ "
من گوتم: " تاکو بە ئاواتت بگەی دینم دەوێ"

هەڵکەوێ تاوێکی چاوێکی لە دیدارت بکەم
تا بزانی کوانێ بۆ جوانی دڵ و دینم دەوێ ؟

بزگوری ڕەش دابپۆشێ ڕوومەتی گەش تابەکەی ؟
شاعێری گەش بینم و کوا چاوی ڕەش بینم دەوێ ؟!

ئەی پەریزادی مەهابادی ! ئەتۆ ون بووی لەمن
تۆم هەبێ لە کوێ پەریزادە و پەری چینم دەوێ

ڕوتم و یاقوت و ئاوریشمم لەبیر ناچێتەوە
لێوی سوور و ئاڵ و بسکی خاو و چین چینم دەوێ

تۆ نەدیوی بۆیە شەو چاوم لە ئاسمانێ بڕی
تۆ بەدی کەم، گرشە گرشی مانگ و پەروینم دەوێ ؟!

تا وەکو ساقی ئەجەل نەمداتێ تاڵاوی نەمان
چاوەبرکە، دەس بزێوی، ماچی شیرینم دەوێ

ژوانی بن سیلە و پەسیوی لاوەتی یادی بەخێر
بۆ ئەوەی پیرانە نەمرم یادی دێرینم دەوێ

کوانێ ئەو شەوگارە بێدەنگە لە ژوانگەی جێ هەوار؟
کچ ڕەوەک بوو من گوتم: هێدی بە! حەجمینم دەوێ

کوانێ ئەو ڕۆژەی کە سەرچۆپیم دەگرت ، بانگم دەکرد
دۆم دەوێ، دۆی قۆڵ بە بازن و پەنجە نەخشینم دەوێ؟

شاعیرم، جوانی پەرستم،دڵتەڕم، شێتم، لە شۆق
کێوی بژوێن، دیمەنی جوان، دەشتی ڕەنگینم دەوێ

من بە فرمێسکی ڕونووی کوێستانی کورد پەروەردە بووم
کولمی ئاڵ و چاوی کاڵ و سینگی بەفرینم دەوێ

خۆشەویستی من کچە کوردێکە پاک و نازەنین
باخەوانە پیرەم و باخی بە پەرژینم دەوێ

نامەوێ ڕوو بگرێ تا دەمرم بە فێڵبازی و درۆ
یاری نازداری لەباری دیاری شەرمینم دەوێ

من تەشی ڕێسێکی وەک شیرنی وەفاییم بۆچیە؟
کیژی وریای چاوکراوەی فێرە زانینم دەوێ

بۆ دەبێ زێندین لە زیندانم بکا چونکە گوتم:
" ئەز مەمم، خەستەی خەمم، کوشتەی ئەمم، زینم دەوێ؟"

نایەڵن قەت چێژی ئازادی بچێژم من، دەنا
خوێنی شیرینم دەوێ، کوا تەرمی خوێنینم دەوێ ؟!

بواری وەم نادەن لە نێو مێرگە(چەکۆ) هەڵتووتەکێم
چونکە پرسەی دایکی مل بەکوێن و سەرشینم دەوێ

نایەڵن ئاسوودە دانیشم لە داوێنی چیام
قاسپەقاسپی خاسەکەو بێ! گرمەیی مینم دەوێ ؟!

ئارەزوومە هەرچی ئینسانە بە ئازادی بژی
چۆن گەلی داماو و دیل و مات و خەمگینم دەوێ؟

نامەوێ خوێن بڕژێ، یا بۆنی کەلاکی کۆن بکەم
ڕەنگی مێلاقە و گولاڵە و بۆنی نەسرینم دەوێ

هەڵپەڕین و پێکەنین دەبزێوێ هەستی ناسکم
کوا دڵی پڕ ئێش و ئۆف و جەرگی بە برینم دەوێ؟

درزی ئاژن بوو دڵم لە سوێی شەهیدانی نەمر
بەس نییە؟ مەودام بدەن! تۆزکاڵێ تەسکینم دەوێ

جێی گەرم، پاروی نەرم خۆشە، بەڵام بۆ مافی خۆم
سێبەری ئەشکەوتی سارد و نوێنی بەردینم دەوێ

بۆ بەزاری مەزنیخوازی تاڵە وەک کەکرە و زەرەند
گەر بڵێم من پاسەوانی قەسری شیرینم دەوێ؟

دێوی شەڕ سمکۆڵ دەکا لێم و دەبۆڵێنێ، دەڵێ
بۆ لەسەر دانی هەموو ئێوە، تەوەرزینم دەوێ

بۆ فریشتەی داد بە سینەی پڕ لە کینە و داخەوە
هاتە کوردستان گوتی: ڕەجمی شەیاتینم دەوێ؟

سەققز و سەردەشت و سابڵاغ و سنەی کرد غەرقی خوێن
سێی تری ویستن، گوتی: بۆ سفرە حەو سینم دەوێ

کەی ڕەوایە بمدەنە بەر گوللە، یا ڕاوم بنێن ؟
گەر گوتم کوردم لە کوردستانی خۆم ژینم دەوێ

کورد مەگەر کوندە کە هەر وێرانە بێ هێلانەکەی؟
نیشتمانی ئاوەدانی جوانی ڕەنگینم دەوێ

زۆر بە ئاواتم کە کوردستانەکەم بێ کێشە بێ
ئاشتیخوازم، کوا وڵاتی پڕ ڕق و قینم دەوێ ؟

تا نەهێڵم شوێنەواری نالەباری پەهلەوی
نەگبەتی زۆردارەکان و خۆشی مسکینم دەوێ

لاشەڕم، کوا بەدفەڕم، ئەمما لەسەر مافی ڕەوام
دەست و چەک، ئیمان و هیوا و هەستی ئاورینم دەوێ

بۆ ناجاتی ئەم گەلە کۆیلە و هەژار و بێکەسە
گیانی پاک و بیری تیژ و ڕێگە ناسینم دەوێ

بۆ بەگژ داچوونی زۆرداری و هەژاری و ناهەقی
کارگەر و جوتێری ئاگا و مستی ئاسنینم دەوێ

سەخت و ناهەموارە ئەم ڕێگایە کوردی کۆڵنەدەر
بۆ خەباتێکی درێژخایەن گوڕ و تینم دەوێ

دوای نەجات بۆ ئاودانی و خۆشی خاپورە وڵات
کۆمەڵێکی چاک و پاک و ڕاست و وردبینم دەوێ

بۆ خەباتی هاوبەشی یەکسانی توند و تیژی کورد
لاوی کارامەی بە جەرگ و کیژی سەنگینم دەوێ

کیژ و کوڕ بگرن لە دەوری گۆڕی هێمن ڕەشبەڵەک
من کە شیگێڕی شەهیدانم، لە کوێ شینم دەوێ

مەهاباد 1358ـ12ـ3

*****

گریانی ڕونوو

بۆ شەهیدانی کوردی تورکیا

ئەی دایکی شەهیدی کوردی
تۆ وەکو چیای ئاگری
لەبەر تەوژم و با و تۆفان
سەخت و ڕەق پێدادەگری
لە ئاست ئەم داخ و دەردانە
بە هیمەت و خۆڕاگری
سەرت سپی و بەفراوییە
دەروونت کڵی ئاگری
کێ دەکا مەنعی گریانت
بۆ ڕونووی کوێستان ئاگری؟

*****

ئاپۆلۆی ماچ

بە حیجابی ئیسلامییەوە دیم جوانێ
ماڵەبابم ئای لەو خەلە و خەرمانە
نەمدیبوو مانگی چاردە وا ڕوناک بێ
بە ساوی پاک لە نێو جەغزی خەرمانە
.....
گوناح نەبوو، تێم هەڵڕوانی، نەترسام
لە چەمۆڵە و جنێو و بۆڵەبۆڵی
ئەوی جوان بوو لە ڕووی ئەودا بەدیم کرد
هەنیە ، کولمە ، دیدە ، برۆ ، مژۆڵی
.....
کە دین نەبێ ، دینی دەگۆڕێ بۆ تۆ
ئەو تەرسایەی بێ ترس ڕایموسی خاچ
کچی شەرمین بە ڕووسوری دەنیشێ
لە سەر ڕووی تۆ شەوێکیش ئاپۆلۆی ماچ

ورمێ 1363.4.2

*****

شینگێڕی

به بۆنەی بۆردمان کردنی شاری بانە

بانە وێرانە، جگەر بریانە
لەش سڕە، دڵ پڕە، چاو گریانە

بەم بەهارە گوڵی وێ پەڕپەڕ بوون
وا بە دەردی خەزەڵی پایز چوون

جەرگی مێلاقە لەداخان ڕەش بوون
ئەشکی شلێرە وەرین و گەش بوون

پیر سولەیمان خەمی دیکە نابا
سیسە دار و دەوەنی ئاربابا

ئەوی شین ماوەتەوە شینگێڕە
هەر گەلایەکی هەزاران دێڕە

"میک" و "میراژ"ی بە هاوکاری یەک
چونە سەر خەڵکی هەژاری بێ چەک

زۆر بە ڕقتر لە قەراری جاران
بانە وێرانە، کرا بۆمباران

هەرچی خانوو بوو لە نزم و بەرزی
وەک دڵی عەسکەری بەعسی لەرزی

هەر بە زار خۆشە دەڵێن شەشسەت کەس
یا نەما، یانە بەحاڵ ماویە نەفەس

مێشکە پژاوە لە نێو خۆڵ و خاک
لەت و پەت بوو لەش و ئەندامی پاک

چۆڵەمە، دیزەڵە، ئەژنۆ دەرچوون
ماڵ نەما، یانە نەما، یا، سەرچوون

دەس پەڕی، موورە شکا، سینەش چاک
ژنی پاک ڕۆیی، برا پیاوی چاک

باش بزانە گەلی دوڕناسی ورد
ئەوەیە، هەر هەقی ئەفلەق بۆ کورد

ئەوی هاوسەنگەر و پشت و پاڵمە
دیاری دا دیاری بڕەی ناپاڵمە

شەڕ فرۆش بەعسییە ئەی ئێرانی
شەڕفرۆش چی گەرەکە؟ وێرانی

چ نەهاوەند بێ، چ بانە و دزفوول
بەعسی وێرانگەرە ئێستا مەسئوول

شەڕفرۆش مووشەک و بۆمبی داوێ
شەڕفرۆش ڕاحەتی ئێمەی ناوێ

زگی ناسووتێ بە حاڵی ئێمە
دڵی کوردە لە ڕقی ئەو کێمە

تێدەگا خەڵکی مەگەر مێشکی ڕزیو
چ دەکا بەعسی بە کوردی ئەودیو

ئەو قەڵادزەی بە شەهید مەشهوورە
هەر بە ناپاڵمی بەعس خاپوورە

گەوزی لەم شارە لە نێو خوێن و خوڕ
بە سەدان پیر و مناڵ ، کیژ و کوڕ

گوندەکانی هەموو لێ ڕووخاندن
ڕەزەکانی هەموو لێ سووتاندن

کانییەکانی بە سمیت داڕشتن
یانی سەرچاوەی ژیانی ناشتن

دای لە سێدارە ئەوی بیناسم
چەند هەزاری وەکو لەیلا قاسم

بەزەیی کوا لە دڵی بەردی دا
شومری ناگاتێ لە نامەردیدا

بە قسەی ئەو ئەوی خێرەسەر بێ
دەیکوژێ با کوڕی پێغەمبەر بێ

15 ی جۆزەردانی 1984

www.gagesh.com

ڕێژنـه

تۆ بـەڵێنیم پێ بده تـا من بـەرەو ژوان ببمـەوە
بمدەیه ماچێکی تـەڕ لـەم لێوە با جوان ببمـەوە

دەستی لـەرزۆکم هـەتا تێیدایـه هێزی بـەی گوشین
لێم گـەڕێ تـاوێ لـە بـاخی سینـە میوان ببمـەوە

شـەنگە بێری بسڕەوە فرمێسکی بێ شوانـی ئیتر
ڕەنگە هێشتا لـەو چیا و زۆزانـە بۆ شوان ببمـەوە

من گوڵی سـەر گۆڕی ئـاواتی لـەمێژینـەم بـەڵام
ڕێژنـەیێکم لـێ بدا، پێم وایـە بۆ ڕوان ببمـەوە

شێخی سـەنعان بۆ کچی گـاور لـە ئیسلام وەرگـەڕا
من خـەریکم بۆ کچە شێخێ پـەژیوان ببمـەوە

*****

خاک

بۆت نووسیوم بۆت بنووسم ئەمن چیم ؟
دوندی قەندیل گۆڕەپانی هەڵگورد نیم
بەرەو بەرزایی دەچم ئەگەرچی وردم
خاکی بەرپێی تێکۆشەرێکی کوردم

1978

*****

عیشق و ئازادی

ئەگەرچی شەو درەنگە ساقی بۆم تێکە کەمێکی تر
کە وا ئەمشەو سەری هەڵدا لە ناخم دا خەمێکی تر

لە بادە ئەم ژەمە تێرکە منی تینووی جگەر سووتاو
بە چی دیارە کە دەی بینم، شەوێکی تر، ژەمێکی تر

ئەوەندە دەردەدار و بێ پەرستارم کە پێم وایە :
لەسەر کەیکی تەمەن هەڵناکرێ تازە شەمێکی تر

گەلێکم ڕۆژگاری تاڵ و شیرین ڕابوارد ، ئاخۆ
مەرگ مەودا دەدا دیسان ببینم سەردەمێکی تر !

گەیشتمە سەر ترۆپکی ئارەزوو ڕۆژێ، کەچی ڕوانیم :
لە پێشمدایە زەرد و ماە و سەخت و ئەستەمێکی تر

هەتا چارشێو بە سەر تۆوە دەبینم نازەنینی کورد
بە سەر بیبیلەکەی چاوی منا دەکشێ تەمێکی تر

نەما (خانی) هەتا چیرۆکی عیشقی من و تۆ داڕێژێ
دەنا هێشتا لە کوردستان دەژین (زین و مەم)ێکی تر

پەپوولەی خۆشەویستی من لە شوێنێ ناگرێ ئارام
دەنیشێ و باڵی دەبزێوێ لە سەر سینە و مەمێکی تر

هەزار هێندە پەرێشان و سیاچارە بژیم هێشتا
لە نێو دڵدا هەمە ئاواتی خاڵ و پەرچەمێکی تر

هەتاکوو دوا پشوو ڕێبواری ڕێگای عیشق و ئازادیم
ئەگەر بێجگە لە ناکامی نیبینم بەرهەمێکی تر

کە فرمێسکم لە سەر ڕوخساری کیژی دڵشکاو بینی ،
گوتم : یاخوا لە سەر سوورگوڵ نەبینم شەونمێکی تر

شەوێکی چاوەنواڕت بووم، نەهاتی گیانەکەم ، ویستت
منی دڵ ناسکی شاعیر بگێڕم شیوەنێکی تر

خدر نیم بۆ تەمەن شێت بم بە کانیی ژینێدا نووسێم
ئەوەندەم ژین دەوێ تا دەم دەنێمە نێو دەمێکی تر

بە تۆ چارەی چلۆن دەکرێ دەروونی پڕ لە ناسۆرم
خەساری بۆ دەکەی دوکتۆری زانا مەرهەمێکی تر

بەهار و گوڵ، کچ و مانگە شەو و، شیعری تەڕ و بادە
لەوەی زیاتر جەنابی شێخ گەرەکتە عالەمێکی تر ؟

1977

*****

چاویلکە

لەو دەمەی ڕا دڵم لێی داوە بۆ ژوان
من دێوانەی چاوی جوانم، چاوی جوان

گەرچی خەڵکی وڵاتی چاوجوانانم
چاوی جوانم نەدی تێر بە چاوانم

هەتا لاو بووم چاوی جوانم لێ ون بوو
پەچە و ڕووبەند و چارشێوم دوژمن بوو

ئێستا پیرم و کەوتوومەتە ئاویلکە
چاوی جوانم لێ ون دەکا چاویلکە

20ـ 1ـ 1977

*****

ناڵەی جودایی

ساقیا !وا بادەوە، وا بادەوە
ڕوو لە لای من کە بە جامی بادەوە

موشتەری وەک من لە مەیخانێ کەمن
زۆربەیان شاد و بە کەیف و بێ خەمن

مەی حەرامە بۆ سەهەندە و بێ خەمان
مەستی بێ خەم بۆچی بگرن ئیخەمان ؟

ئەم شەرابە تاڵە دەرمانی خەمە
لێی حەرام بێ ئەو کەسەی دەردی کەمە

ئەم شەرابە ئاڵە بۆ بێ دەرد نی یە
لێی حەرام بێ ئەو کەسەی ڕەنگ زەرد نی یە

بۆ کەسێکە مەی ، چزیلکی پێوە نێ
بۆچی ملهوڕ لێرە بینی پێوە نێ ؟!

بۆ کەسێکە مەی : کە دەردی کارییە
بێ خەمێک بیخواتەوە ، زۆردارییە

بۆ کەسێکە مەی : دڵی پڕ بێ لە داخ
بۆچی لێی بخواتەوە بەرزە دەماخ ؟!

ئەو کەسەی بێ کەس نییە و خانە خەراپ
دەک بە ژاری ماری بێ بادە و شەراب !

ئەو کەسەی نەیچێشتووە دەردی ژیان ؛
ئەو کەسەی نەیدیوە ئێش و برک و ژان ،

ئەو کەسەی نەکرا نیشانەی تیری خەم ،
شانی دانەخزا لەبن باری ستەم ،

ئەو کەسەی هەستی بە زۆرداری نەکرد ،
تیخی زۆرداری برینداری نەکرد ،

ئەو کەسەی دەستی لە ئەوکێ بەر درا ،
ئەو کەسەی دوژمن لە ماڵی دەرکرا ،

ئەو کەسەی نەیبینی هاتی دوژمنی ،
نیری یەخسیری لە ئەستۆ داڕنی ،

ئەو کەسەی هێندە نەبوو زویر و زگار ،
وا نەکەوتە بەر چەپۆکی ڕۆژگار ،

ئەو کەسەی نەیهاڕی بەرداشی زەمان ،
ئەو کەسەی « زیڕەی نەگەییە ئامان »   « لە فۆلکلۆرەوە وەرگیراوە.»

ئەو کەسەی دووریی عەزیزانی نەدی ،
تیر و تانەی بێ تەمیزانی نەدی ،

تۆزی بەدبەختی لە سەر شانی نەنیشت ،
لێی نەگیرا دەور و پشت و چوار تەنیشت ،

بۆ دەبێ بێت و بکا مەیخانە تەنگ ؟!
شوێنی دیکە زۆرە بۆ گاڵتە و جەفەنگ ..

ئەو کوڕەی هێشتا لە ژوانێ ڕێی هەیە ،
سەیرە زۆر سەیرە کە ئالوودەی مەیە .

ئەو کەسەی ڕاوی نەنێن لێرە و لەوێ ،
ئەو کوڕەی ماچی کچانی دەس کەوێ ،

ئەو کوڕەی دۆی داوەتێ دەستی دەنێ ،
بێتە ئێرە چۆنە هەی دێی ناکەنێ !

ئەو کەسەی « دەستی لە مەمکان گیر ببێ »   « لە فۆلکلۆرەوە وەرگیراوە . »
ئەو کەسەی « تفلّی دلّی بۆ ژیر ببێ » ،   « لە فۆلکلۆرەوە وەرگیراوە . »

ئەو کەسەی پەنجۆڵە بکوشێ جار و بار ،
ئەو کەسەی دەستی بگاتە گەردنی یار ،

ئەو کەسەی ڕامووسێ کوڵمەی تاس و لووس ،
ئەو کەسەی تێی هەڵنەدابێ چارەنووس ،

ئەو کەسەی بمژێ خوناوەی گەردەنێ ،
کوفرە یەک قەترە شەرابی گەر دەنێ ..

ئەو کەسەی ئاسوودە و خۆش ڕاببوارد ،
قەت خەمی یەخسیر و کۆیلانی نەخوارد ،

یەک لە ماڵێ چاوڕێی بێ بێتەوە،
دەرکی نێو ماڵێکی لێ بکرێتەوە ،

خەم ڕەوێنێک گوێ بداتە ڕازی ئەو ،
نازەنینێک بێ بکێشێ نازی ئەو ،

بگرێ پەنجەی نەرم و نۆڵی ناسکێ ،
بۆی کرابێتە سەرینێ، باسکێ ،

هەیبێ هێز و گورد و تین و تاو و گوڕ
ڕۆژگاری ڕەش نەبێ، بەختی مگوڕ ،

ئەو کەسە جێگای لە مەیخانێ نی یە .
ئەو کەسە بادە و شەرابی بۆ چی یە ؟!

ساقیا ، وا وەرگەڕێ ، وا وەرگەڕێ !
ڕوو لە لای من کە، مەچۆ بۆ سەرپەڕێ ..

لەنگەرێ بگرە ، مەبە وا بەرزە فڕ
بێنە بۆمن ، بێنە بۆمن ، جامی پڕ

مەی حەڵاڵە بۆ منی وێرانە ماڵ
بۆ منی سەرگەشتە وو ڕووت و ڕەجاڵ

بۆ منی بابردەڵەی گردەنشین
بۆ منی دڵ پڕ لە ناسۆر و برین

بۆ منی ئاوارە وو دوورە وەتەن
بولبولی بێ بەش لە گوڵزار و چەمەن

پەڕ وەریوی، باڵ شکاوی، دەنگ بڕاو
بێ بژیوی، بەش خوراوی ، دەرکراو

پیری زورهانی ، کەنفتی، دەربەدەر
دیدەسووری ، دڵ مەکۆی دەرد و کەسەر

داتەپیوی، بێ پەسیوی بێ قەرار
بێ کەسی ، دەستەشکاوی ، کۆڵەوار

لێوبەباری، دەردەداری، ڕەنجەڕۆ
شاعیری جوانی پەرستی دڵ بە سۆ ..

ساقیا ! بۆ کوێ دەچی ، بۆ کوێ دەچی ؟
تۆش لە بەر ئەو ملهوڕانە ملکەچی ؟

تۆش بە ڕەنگ و بۆی ئەوان خواردت فریو ؟
چاوی تۆشی هەڵفریواند زێڕ و زیو

تۆش دەگوڕیەوە دەگەڵ گەوهەر هونەر ؟
کەنگێ گەوهەر جوانی کردن بەختەوە !

زێڕ بەلایە، بێ وەفایە دەولەمەند
هەر هونەر نەمرە، هونەروەر مەرد و ڕەند

«چڵکی دەستەماڵی دنیا» وەک دەڵێن
ماڵ پەرست پەیمان شکێنە و بێ بەڵێن

« لە فۆلکلۆرەوە وەرگیراوە . »

قەدری جوانی کوا دەزانێ ماڵ پەرست !
جوان پەرستە پیری خاوەن زەوق و هەست

نا مەچۆ ، جوانێ مەچۆ ، واوە مەچۆ !
تۆ فریوی زێڕ و زیوی وان مەخۆ !

ئەو هەوەسبازانە جێی متمانە نین
هەر دەزانن گوڵ چنین و بەی ڕنین

وا وەرە، دەی وا وەرە ، نێزیک بە لێم
بمدەیە مەی ، بمدەیە مەی تا دەڵێم :

« مست مستم ساقیا، دستم بگیر !
تا نیفتادم زپا دستم بگیر » « نیوەی ئەم بەیتە، هی شاعیرێکی فارسە و نیوەی تری هی مەولانا جەلالەدین مەولەویی بەلخی یە .»

جا کە سەرخۆش بووم بە دەنگێکی نەوی
بۆت دەڵێم ئەو شیعرە بەرزەی (مەولەوی)

«بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدائیها شکایت میکند »
« ئەم بەیتە ، هی مەولانا جەلالەدینی مەولەویی بەلخی یە .»

گوێم دەیە ئەی دیدە مەستی قیت و قۆز !
تا بناڵێنم وەکوو بلوێر بەسۆز

نابێ قەت ناڵەی جودایی بێ ئەسەر
جا چ نەی بیکا چ پیاوی دەربەدەر

بۆیە ناڵەم تێکەڵی نەی کردووە
شیوەنێکم پێیە نەی نەیکردووە

لێم گەڕێ با دەربڕم سۆزی دەروون
لێم گەڕێ با هەڵوەرێنم ئەشکی ڕوون

شیوەنی من شیوەنی ئینسانی یە
بانگی ئازادی و گڕۆی یەکسانی یە

شیوەنی من شینی کوردی بێ بەشە
ئەو گەلەی حاشا دەکەن لێی و، هەشە

با لە زارم بێتە دەر پشکۆی شیعر
با فراوان تر بکەم ئاسۆی شیعر

پارچە گۆشتێکە دڵی من، ڕوو نییە
ناڵە ناڵی من درەنگە ، زوو نییە

دەردی دووری .. دەردی دووری کوشتمی
دەردی وشیاری و سەبووری کوشتمی

یادی یاران و وڵاتم ڕۆژ و شەو
لێی حەرام کردم قەرار و خورد و خەو

خەم ڕەوێنێک لێرە من ناکەم بەدی
چۆن پەنا بۆ مەی نەبەم ساقی! ئەدی!؟

نابینم خاک و وڵات و شاری خۆم
نابینم ناسیاو و دۆست و یاری خۆم

ڕوو لە هەر لایەک دەکەم نامۆیە بۆم
نابینم جێ ژوان و کەونە لانی خۆم

شەو دەکێشم شەونخوونی و بێ خەوی
ڕۆژ دەچێژم دەرد و داخی بێ ئەوی

چۆن نەناڵێ ئەو دڵەی پڕ هەستی من ؟!
چۆن لە ئەژنۆ ببنەوە دوو دەستی من ؟!

چۆن نەناڵێ ئەو دڵە ئەنگاوتەیە ؟!
بەرد لە بەردی بێتەوە دەنگی هەیە

ژانی ناسۆری جودابیم چێشتووە
هەرچی خۆشم ویستووە جێم هێشتووە

هەڵبڕاوم من لە یاری نازەنین
دەرکراوم من لە خاکی دڵنشین

بوومە ئاوارە و پەڕیوە دوور وڵات
کەوتمە نێو وردە داوی ڕێی نەجات

بەکرە شۆفارە ئەوەی مووخەی چنیم
زێی مەم و زینان وڵاتی لێ تەنیم

کەوتمە نێو چاڵی دیلی وەک (مەم)ێ
(یایە زین) لە کوێیە هاواری کەمێ !

کوا (قەرە تاژدین) ، (چەکۆ) و (عرفۆ) لە کوێن؟!
بێنە هانام وەک پڵینگی چەنگ بەخوێن.

(لاس)ە شۆڕێک بووم غەنیمی دوژمنان
ئێستە ئەنگواوم بە تیری چڵکنان

وام بە تەنیایی لە نێو خوێناو شەلاڵ
کوانێ عێل و کوانێ (خانزاد) و (خەزاڵ) ؟!

زۆر لەمێژە نارەناری منی نەبیست
هەروەکوو (شەمزین)، (شەمیلە)ی خۆش دەویست

وەک (سیامەند)ێ لە چۆڵ و بەندەنێ
جەرگی لەت کردووم پەلی دارە بەنێ

شەتڵی جواناوم منی ساردە برین
کوا (خەج)م تا بۆم بگێڕێ گەرمە شین ؟!

مانگی «کانوونێ بە چلوان دەرکرام » « ئەم تاکە ، لە بەیتی برایمۆک وەرگیراوە .»
وەک (برایم) لەو وڵاتە ڕاونرام

کوا (پەریخان) بەند و باوم بۆ بڵێ ؟!
بۆ نەسووتێم نەبمە پۆلووی سەر کڵێ ؟!

ئەو لە زۆزان، من لە ئارانێ دەژیم
کێ دەڵێ ئەمنیش (وەلی دێوانە) نیم ؟!

کوردەواری ، ئەی وڵاتە جوانەکەم !
ڕۆڵەکەم ! خێزانەکەم ! باوانەکەم !

ئەی ئەوانەی قەت لە بیرم ناچنەوە
ئێستە بم بینن ئەرێ دەمناسنەوە ؟

ڕۆژگار هاڕیومی وەک ئەسپۆنی ورد
هێز و توانای لێ بڕیوم دەردە کورد

بوومە گەپچاڕ و دەکا گاڵتە بە من
ئەو ڕمووزنەی زەندەقی چوو بوو لە من

ئەی ڕەفیقان، ئەی عەزیزانی وڵات !
ئەی برای هاوسەنگەری جەرگەی خەبات !

گەر دەناڵێنم ، ئەمن پەک کەوتە نیم
تێدەکۆشم بۆ وەسڵ تاکوو دەژیم

کۆششی من زۆر بە جێیە و زۆر ڕەوا
چونکە قانوونی تەبیعەت وایە ، وا :

«هر کسی کو دوور ماند از اصل خویش
باز جوید روزگار وصل خویش »
« ئەم بەیتە هی مەولانا جەلالەدینی مەولەویی بەلخی یە . »

ڕێگە دەبڕم ، کوانی هەنگاوم شلە
ڕاستە بێ هێزم، دەکەم ئەمما ملە

هەر دەپێوم کێو و شاخ و چۆڵ و دەشت
دێم بەرەو کوێستان بەرەو باخی بەهەشت

دێم بەرەو زیخ و چەو و کانیاوی خۆم
چۆن لەوانە وەردەگێڕم چاوی خۆم

دێم بەرەو ئەو دار و بەرد و بەندەنە
دێم بەرەو ئەو باخ و مێرگ و چیمەنە

دێم بەرەو زوورک و تەلان و کەند و لەند
دێم بەرەو بژوێن و زەنوێر و زەمەند

دێم بەرەو پاناوک و هەوراز و نشێو
دێم بەرەو ئەشکەوت و زەندۆڵ و پەسێو

دێم بەرەو بەفر و چلوورە و بەستەڵەک
دێم بەرەو شیخاڵ و ڕێچکە و ڕەشبەڵەک

دێم بەرەو لێڕ و چڕ و بەستێن و چۆم
دێم بەرەو هەڵدێر و گێژ و بەند و گۆم

دێم بەرەو هۆبە و هەواری با سەفا
دێم بەرەو لادێ، بەرەو کانگای وەفا

دێم ببینم نیشتمان و زێدەکەم
دێم ببینم خزم و کاک و دێدەکەم

دێم و دەگرم بازی بێری شۆخ و شەنگ
دێم و دەگرم دەستی دۆی جوان و چەلەنگ

دێم گراویی خۆم لە باوەش وەرگرم
دێم نەهێڵم بەرهەڵست و بەرگرم

دێم و هەڵدەمژم شنەی کوێستانی کورد
دێم و دەچمە شەوڕنی بێستانی کورد

دێم و دەشکێنم لەوێ جامی شەراب
ماچی شیرین نایەڵێ تامی شەراب

دێم و ناترسم لە پەرژینی بە (زی)   زی (دڕوو ،دڕک)
هەر پەری سەرکەوت و دێوەزمە بەزی

تا بمێنێ نووری چاو و هێزی پێم
دێم و دێم و دێم و دێم و دێم

دێم هەتا هەمبێ بڕست و بیر و هۆش
گەر گلاشم ، کوردەواری و ئێوە خۆش

*****

تاوانی بێ هێزی

لە کۆ ئەسرین دەبارێنم لەبۆ کوردی پەراکەندە
لە گەرمێن غەرقی ئارەق بووم و چاوم هەر لە سامڕەندە

منی زنجیر پسێن لێرە ئەسیری بسکی جوانێکم
زەمانە گەرچی ئالۆز و پەشێوە، « کەڵ بە موو بەندە «

گوتی : « ئێوارە بازاڕێ وەرە ماچت دەمێ»، نەمویست
هەڵۆی کوێستانی کوردستانم و ناژیم بە دەستەندە

دڵم سەد هێندی دیکانە بە ناز بشکێنی ، دەنگ ناکەم
چ سوودێکی هەیە ، کێ یە بپرسێ داد و گازندە !؟

جیهان و هەرچی خێر و خۆشی یە بۆ هەڵبژاردانە
بە قانوونی تەبیعەت پاشەرۆکخۆرە ئەوی گەندە

ئەگەر تاوانی بێ هێزی نی یە بۆچی لە دنیا دا
بەشی من ماتەم و شینە، بەشی خەڵکی زەماوەندە ؟

بە مردووییش نیشانەی گوللەیە ئەو کەللە پڕ شۆرە
ئەوێستاش دەرسی سەربازی دەڵێ ئەو شاعیرە ڕەندە

سەری تەعزیم لەبەر تۆ دانەواندن فەخرە بۆ« هێمن»
بژی «حاجی» کە کێوی هیمەتت سەد هێندی ئەلوەندە

بەرەو ئاسۆ

سۆفیی گۆشەیٚ خانەقا بووم، ئێستە پیری مەیکەدەم
زاهیدی خەڵوەت نشین بووم، ئێستە مەست و مەیزەدەم

سەروی ئازادیش لەبار و دڵکەش و بەرزە ، بەڵام
گیانەکەم ! من شێت و شەیدای لار و لەنجەی ئەم قەدەم

جیلوەیی جوانی لە هەرچی دا هەبێ خۆشم دەوێ
ڕۆژێ کوشتەی مینی زۆپ و ڕۆژێ گیرۆدەی شەدەم

هەر یەکەی بۆ خۆی دەجووڵێنێتەوە هەستی دەروون
زەردەپەڕ، کاروانکوژە، تاریک و ڕوونی سوبحدەم

ئاسمانی ساو و دەریای مەند و تارمایی چیا
سێوی لاسوور و بەهێی زەرد و هەناری گوڵبەدەم

کێ وەکوو من سارد و گەرمی ڕۆژگاری چێشتووە ؟
گا لە دەشتی گەرمەسێر و، گا لە کوێستانی گەدەم !

وەک شەپۆلی زێی خوڕەم ساتێ هەدادانم نییە
گێژ دەخۆم، پێچی دەدەم، من ڕۆڵە کوردەی ئەم سەدەم

ڕێگە سەخت و پڕ لە کەند و لەند و هەڵدێر و گەوە
هەر دەبێ ببزووم، دەبێ بکشێم، وچانی لێ نەدەم

سێبەری مەرگم لە پێشدایە و بەرەو مەنزڵ دەڕۆم
ناخی گۆڕی تەنگە جێگام، هەر تل ئاسا بێ قەدەم

من بەرەو ئاسۆ، بەرەو ڕووناکی باڵم گرتووە
چۆن بەرەو تاریکی دەخشێم، پاڵ وە شەیتانی دەدەم !

کانیی ڕوونم دی بە لێشاوی بەهار شلوێ نەبوو
بەفری گەورەم دی چیای گرت و بە تاوێ بۆە قەدەم

ژینی کورتم دی پڕاوپڕ لە شانازی و شەرەف
عومری زۆرم دی کە دوایی هات بە ڕیسوایی و نەدەم

ئاگری سینەم بڵێسەی دێ و وڵات ڕۆشن دەکا
ئەو دەمەی خۆم وەک دڵۆپێک دەچمە نێو دەریای عەدەم

1975

*****

سازی ناساز

بولبولی باڵ شکاوی وەختی گوڵم
هەر شەپۆلان دەدا دڵی لە کوڵم

کوردی بەندیی بەیانی نەورۆزم
گڕی گرتووە دەروونی پڕ سۆزم

موغی بێ ئاگری شەوی یەڵدام
چاوڕێی چارەنووسی ناپەیدام

کەوی بێ دەنگی نەو بەهارانم
گوڵی بێڕەنگی چاو لە بارانم

کونجی جێ ژوانی چۆل و خامۆشم
سێبەری نازەنینی ڕەشپۆشم

دەستی بەربووی گچی گەڕی شاییم
هەستی خنکاوی لاوی سەوداییم

کێلی گۆڕی شەهیدی گومناوم
تاکە داری کرووزی بێ ئاوم

تاکە داری (تەریکی) بێ ئاوم

دەفتەری شیعری شاعیری ڕووتم
شەمی سەر گۆڕ و داری تابووتم

کونی گیراوی کۆنە شمشاڵم
خەونی ئاڵۆز و خاتیرەی تاڵم

ژیلەمۆی ئاگری بەیانانم
باوکی فرمێسک و کوڕی ژانم

باڵە سووتاوەکانی پەروانەم
شووشە بادەی بەتاڵی مەیخانەم

چڵە ڕێحانی دوورە دێراوم
سازی ناسازی هەڵپەسێراوم

تکە ئاونگی سەر گەڵای زەردم
خەستە و دەردەداری چی دەردم

ئاخرین تیشکی خۆری پاییزم
شاعیری پیری تووڕە و زیزم

چۆن دەتوانم بە تۆ بڵێم من چیم ؟!
خۆم گومانم هەیە کە هەم یا نیم ؟!

1975

*****

ماچی خودایی

وەرە یارم ، وەرە ئەی تازە یارم !
وەرە ئەستێرەکەی شەوگاری تارم !

وەرە ئەی شاپەڕی باڵی خەیاڵم !
وەرە ئەی شەوچرای ڕووناکی ماڵم !

وەرە خاسە کەوی ڕام و کەویی من !
وەرە ئیلهامەکەی نیوە شەوی من !

وەرە ئۆخژنی سینەی پڕ گڕی من !
وەرە پیرۆزەکەی بەرزە فڕی من !

وەرە ئاونگی سەر پەلکی گوڵی سوور!
وەرە ئاورینگی گەرم و مەشغەڵی نوور!

وەرە ئەی ڕێژنە بارانی بەهاری !
وەرە شیعری تەڕی پڕ وردەکاری !

وەرە ئەی نەونەمامی باخی ژینم !
وەرە ئەی شاگوڵی مێرگی ئەوینم !

وەرە کاروانکوژەی کاتی بەیانیم !
وەرە بیرەوەری و ئاواتی جوانیم !

وەرە ئەی بوت هەتاکوو بت پەرستم !
وەرە مەمکۆڵەکەت بگرم لە مستم !
وەرە ئەی (خەج)، وەرە ئەی(خاتو زین)م !
وەرە با بەژن و بەلاکەت ببینم !

وەرە با دامرێ ئاوات و تاسەم !
وەرە با بسکەکەت لادا هەناسەم !

وەرە با هەڵمژم ئەو لێوە گەرمە !
وەرە با هەڵکوشم ئەو ڕانە نەرمە !

وەرە جوانێ ، وەرە نازت بکێشم !
وەرە وەک دەستە گوڵ داتنێم لە پێشم !

وەرە با بەس بکەم ئەو باوە باوە !
وەرە با بێن بکەم ئەو بسکە خاوە !

وەرە با دەس لە بالاکەت وەرێنم !
وەرە کوڵمەم لە کوڵمەت تۆ خشێنم !

وەرە سووربە لە سەر وادە و بەڵێنێ !
وەرە کورد بە و مەکە پەیمان شکێنێ !

وەرە گیانم فیدای چاوی ڕەشی تۆ !
وەرە با هەست بکەم گەرمیی لەشی تۆ !

وەرە ماچم دەیە ماچی خودایی !
کە بێزارم لە ماچی سینەمایی !

12ـ 1 ـ 1976

*****

جوانی ڕەشپۆش

گوتی : ئەی بولبولە سەرمەستەکە بۆ خامۆشی ؟
گوتم : ئەی ئەو گوڵە خۆڕسکەکە کوا دڵخۆشی ؟

گوتی : ئەی شاعیرە گەشبینەکە بۆ ڕەشبینی ؟
گوتی : ئەی ناسکە تەڕپۆشەکە بۆ ڕەشپۆشی؟

1974

*****

دەستی تەزیو

حەیفە ئەو دەستە کە گوڵزاری دەنەخشاند، بشکێ
حەیفە ئەو دەستە کە دڵداری دەگەوزاند، بشکێ

حەیفە دەستێ کە بە لەرزی و بە تەزیوی دیسان
دوژمنی ملهوڕی زۆرداری دەلەرزاند، بشکێ

1976

*****

جوان ناسووتێ

دیم کچێکی لەباری لادێیی
بۆ نوێژ ڕادەخا بەرەڵبێنێ

گوتم : " ئەی نازەنین کە ڕوخسارت
هەموو باخی بەهەشتی خوا دێنێ

بۆچی پێت وایە ئەو خودا گەورە
هێندە بێ ڕەحمە تۆش بسووتێنێ؟! "

******

پەرستاری ڕەشپۆش

پزیشکم شەرمەزار بۆوە کە نەیتوانی بکا چارەم
دەبێ هیوام بە مان چەند بێ، کە ڕەشپۆشە پەرستارم

دەڵێی چۆنی؟ چلۆنت تێگەیێنم دەرد و ئازارم
بە ساغیش نەیتوانی هەستی من دەرببڕێ گوفتارم

1976

*****

خۆزگە

خۆزگە وەک خۆر نەمدیبایە شەوی تار
خۆزگە تاوێ ڕام نەبواردبایە بێ یار

خۆزگە پیری کەلەلای نەدەکردم
خۆزگە لە یەکەم ژوانگە دا دەمردم

1977

*****

شەرابی خەست

جێژنی نەورۆزە، شەرابم خەست ترە
تا نەڵێن بولبول لە شاعیر مەست ترە

جوانی گوت شۆخی لەباری بادەگیر:
" ئەو کەسەی سەرمەست ترە، سەربەست ترە

"آنچنانرا انچنان تر میکند "
شاعیری دەروەست بە مەی دەروەست ترە

چیمەنی شێلا بە شایی کیژی کورد
وەی دڵم لەو چیمەنە پێ پەست ترە

من بڕستم لێ بڕا یا کیژی شار
زۆر لە کیژی دەشتەکی بەیدەست ترە
1978

بەهاری زەرد

بۆ لەیلاقاسم

هەمیشە دەرد دەبینم، دەرد دەبینم
درۆی دوژمن ، دەهۆی نامەرد دەبینم
مەگەر زەردایی ناکەن چاوەکانم
کە ڕەنگی نەوبەهاری زەرد دەبینم
.....
بە سۆزەی با کە سکڵی دڵ گەشاوە
دەروون پڕ سۆز و، فرمێسکم خوناوە
لە دووی لەیلا بە واوەیلا و شیوەن
دەڕۆم و پۆلی شینگێڕم بە دواوە
.....
بزەی هاتێ گوتی : ڕووناکە ئاسۆم
وەرە جەللاد پەتت باوێژە ئەستۆم
ئەوە پەت نییە میداڵی ئیفتیخارە
کە بوومە قارەمانی میللەتی خۆم
ئەوەی بیست شاعیر و گریا بەزاری
ئەگەرچی بەسترابوو لێو و زاری
گوتی: لەیلا هەمیشە پایەداری
لە ژێر خاکا لە پێش چاوان دیاری
.....
کە تۆ تۆرای لە چاوان وەک خەوی من
لە بسکت ڕەشترە مانگە شەوی من
بڕۆ مەجنوون بە لەیلای خۆت مەنازە
کە ناوبانگی پتر دەرکرد ئەوی من

1985

*****

مانگه شەو

بەڵێنی ڕاگەیاندێ ڕاسپاردە
گوتی : بۆت دێتە بن ئەو پاردە، غاردە

لە جێ ژوانێ لەمێژە چاوەڕێتم،
نەهاتی ، کیژی جوانی هەڵبژاردە !

تەزووی گەرمم بە لەش دا دێ، ئەگەرچی
تەزاندی شان و پیلم بەردی پاردە

وەرە با ڕەنگ و ڕوخسارت ببینم
بەمن چی تیشکێ داوێ مانگی چاردە

گڕی ئەو ڕوومەتەی تۆ گەرم و جوانە
تریفەی مانگەشەو، جوانیش بێ، ساردە

*****